Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-нээ гарана | № 30 (17153) | 1986 оной февралиин 5, среда | Сэн 3 мүнгэн.

... ДЭЭРЭ: С. С. Балдаа.
... ПЛУТТЫН фото.

АЛМАЛТА ХЭГДЭНЭ

Локомотив-вагон заһабарилгын заводто Владимир Вербулиин хүтэлбэрилдэг инженернүүдэй бригада табан жэлэйнгээ туршалгын хүдэлмэри эрхилжэ байнхай. Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха зорилгоор эдэ жэлнүүдтэ олон арбаад шухала зорилго шиидхэгдэхэ юм. Тиин һаяшаг фторопластын үндэһэн дээрэ композиционно материалнуудые үйлэдбэрилхэ участок ашаглалгада тушаагдаба.

Тиигэжэ өөрөө тоһодогдожо байха подшипнигууд энэ материалаар бүтээгдэжэ эхилхэ юм. Тэрэнэй ашаар экономическа ехэ ашаг үрэ абтахаар хараалагдана. Шэрэм шудхалгын цехэй конвейерэй урдань гаргадаг подшипнигуудые шэнээр һэлгэхэдэнь, тэдэнэй хүдэлгэгдэхэ болзор 6 дахин удаан болохо юм. Иигэжэ нэгэ конвейер дээрэ 25.700 түхэригэй алмалта хэгдэбэ бшуу.

Р. ЦЫМБАЕВ.

УЛААН СУББОТЫН УРЯАНУУД

ТҮГЭС БЭЛЭДХЭЛТ ЭЙГЭЭР

Партиин XXVII съездэ зорюулагдаһан коммунис субботник үнгэргэхэ республиканска штабай заседани үсэгэлдэр болож үнгэрбэ. Заседаниие штабай начальник, партиин обкомой секретарь нүхэр Л. В. Потапов хүтэлбэрилөө. Февралиин 15-да габшагай ажалай һайндэр боложо үнгэрхэеэ байгаа субботнигто республикымнай ниислэл хотын ажалшадай бэлдэжэ байһан тухай заседани дээрэ партиин Улаан-Үдын горкомой секретарь П. А. Чукреев элидхэбэ.

Москвагай, Ленинградай болон бусад хото городуудай ажалшадай үүсхэлые дэмжэжэ, М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой, Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой, гэр байра барилгын, нарин сэмбын комбинадуудай, горпромторгын, «Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй коллективүүд коммунис субботнигто эртээнһээ бэлдэжэ, үндэр бүтээсэтэ ажалай жэшээ харуулхаар бэлэн байһанаа мэдүүлээ һэн. Городто субботник үнгэргэхэ штабай заседани дээрэ барилгын эмхинүүдтэ, технологическа, багшанарай институдуудта, транспортын зарим коллективүүдтэ ажалай һайндэртэ бэлэдхэлэй ябаса зүбшэгдэжэ, тодорхой заабаринууд үгтэһэн байха юм.

Субботнигто хамта дээрээ городой 175 мянга гаран хүн зон хабаадаха юм. Тэдэнэй хахад шахуу хүбинь өөрынгөө ажалай газарта хүдэлхэ. Түрэл городоо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ 100 мянган хүн хабаадахаар хараалагдана.

Энэ үдэр городой ажалшад 2 миллион гаран түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ, 75,5 мянган тонно ашаа буулгаха, ашаха, барилга-хабсаралгын үргэн ехэ хүдэлмэри ябуулха байна. Субботнигой үдэрэй ажалай түлөөһэн — 276 мянган түхэриг табан жэлэй жасада оруулагдаха гэжэ городой штабай начальник мэдээсэбэ.

Мүнөө зарим коллективүүдтэ субботнигой тоосоогоор хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ. Худалдаа, наймаанай, транспортын хүдэлмэрилэгшэд, студентнэр ажалай һайндэртэ хубитала оруулжа байнхай.

Партиин съездэ зорюулагдаһан ажалай һайндэртэ үндэр бүтээсэ, эрхим шанар түйлаха гэжэ хүн бүхэнэй, бүгэдын нэрэ хүндын хэрэг гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ.

Манай корр.

РОССИДА ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаһанай, 1985 оной түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлһэнэй түлөө КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугые республикада барюулалгада зорюулагдажа, РСФСР-эй областьнуудай, хизаарнуудай болон автономито республиканuудай ажалшадай түлөөлэгшэдэй суглаан февралиин 3-да Москвада болобо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. С. Силаев дамжуулгын Улаан туг барюулаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Воротников 1985 оной РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын дүнгүүд, 1986 оной түсэб болон абаһан социалис уялганууда дүүргэхэ талаар республикын ажалшадай коллективүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл хэбэ.

Үнгэрһэн жэлдэ Россин Федерациин ажалшад хүдэлмэриин шанарые һайжаруулһан, арад зоной ажабайдалай материальна ба соёлой хэмжээе эрид дээшэлүүлһэн байна гэжэ элидхэл соо суглаанда хабаадагшадай хэлэһэн үгэнүүд соо тэмдэглэгдээ.

Гэхэтэй хамта олохон предприятинуудай болон эмхинүүдэй хүдэлмэридэ горитой дутуу дунданууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд бии байна гэжэ онсолон заагдаба. Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаһанай үндэһөөр экономикые эршэмтэйгээр хүгжөөлгын замда гаргаха талаар партиин захяа заабаринуудые бэелүүлхэ хэрэг үнжагайруулагдана. Зарим предприятинууд продукцяар хангаха договорой уялганuудаа дүүргэнэгүй, муу шанартай эдлэл хэрэгсэлнүүдые гаргана.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин ба октябриин (1985 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, РСФСР-эй министерствэнүүд болон албан зургаанууд, автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, хизаарнуудай, областьнуудай арадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, Москвско болон Ленинградска городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, арадай ажахын бүхы һалбаринуудые эршэмтэйгээр хүгжөөлгын эршэ дэлисые дээшэлүүлхэ, ойрын сагта продукциин шанарые һайжаруулгада үндэһэн хубилалтануудые түйлаха уялгатай. Ажахы эрхилэлгые, хүтэлбэрилгын бүхы гуримые нарижуулан һайжаруулха талаар партиин хараа шугамые шууд сэхээр бэелүүлхэ, партиин XXVII съездэ бэлдэлгэһээ эхитэй зохёохы эдэбхи үүсхэлые гүйсэд хэрэглэхэ шухала.

1986 оной түсэб болон социалис уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө Россин ажалшад шухала хэрэгтэй бүхы юумэ хэхэ юм гэжэ суглаанда хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедые, ЦК-гай Политбюроое найдуулба.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Л. Н. Зайков, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. П. Орлов, КПСС-эй ЦК-гай, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай, союзна болон республиканска зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд суглаанай хүдэлмэридэ хабаадаһан байгаа.

(ТАСС).

ЖУРНАЛИСТНУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ХУРАЛДААН

ТЮМЕНЬ. (ТАСС). Нефтиин эрэнгэ болон булад гүүрһан «Баруун Сибириин нефть болон газай комплексые ашаглалгада олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүдэй эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлгэ» гэһэн февралиин 3-да нээгдэһэн бүхэсоюзна хуралдаанай һүлдэ тэмдэг болоно. Түбэй болон нютагай газетэнүүдэй редакторнууд, промышленна ба экономическа темээр бэшэдэг журналистнууд тэрээндэ хабаадана.

Дэлхэй дээрэ эгээл ехэ түлишын-элшэ хүсэнэй комплекс богони болзор соо хүйтэн шэмэрүүн уларилтай Хойто зүгэй эрхэ байдалда байгуулагдаһан байна. Самотлорые нээгшэд тухай, Уренгойн газай конденсадай ашагта малтамалые уудалагшад тухай, намаг налхитай газар дээгүүр, хүйтэн сэбдэг тундрын дэбисхэр дээгүүр Тюмень — Уренгой гэһэн түмэр харгы бариһан хүнүүд тухай газетэнүүдэй, радио болон телевидениин корреспондентнүүд оронойнгоо олон миллион уншагшадта түрүүлэн хөөрэһэн байгаа. Баруун Сибириин гол шухала габшагай барилганууд дээрэ, мүн түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые иишэ эльгээдэг заводуудта «Правда», «Социалистическая индустрия» газетэнүүдэй, ТАСС-ай, «Уральский рабочий» (Свердловск), «Рабочая газета» (Украина) газетэнүүдэй хүдэлмэришэн бэшэгшэдэй постнууд байгуулагдаа һэн.

Тюмениин захилнуудые оронной промышленна ба барилгын коллективүүдэй амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, бүтээн гаргагдадаг түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдэй шанарые һайжаруулхын түлөө тэмсэлдэ хэблэлэй эмхидхэхы үүргэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудые хуралдаанда хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ байна.

Журналистнууд эндэхи нютагай олон хото, городуудта, һуурин тосхонуудта хүрэжэ, үрэмдэгшэдтэй, геологуудтай, барилгашадтай, эрдэмтэдтэй, партийна ба ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаха юм.

ЗОРИГЖОЛ ХЭТЭЙГЭЭР

...совхозой Улаан-Горхор-Шэбэрэй һү һаанууд, партиин съездые түрэтэйгөөр угтаха... дэлгэрһэн социалис ... эдэбхитэйгээр ха... амжалтатай хүдэлжэ ... фермэнүүдэй эрхим ... Д. Бандеев, Е. Л. ... Р. Б. Бандеева, П. М. ... һаамхай үнеэн бү... нда зэргээр 7—8 ки... һү һаана. Үнеэдые ... хүсэд буйлуулагда... тэжээлээр хооллуулдаһание һайнаар ... ашаар эдэ һаали... үедэ һаамаа дээ... бэшэ шадана гээшэ.

Үбэлжэлгын үедэ малшадые комплексноор хангаха гэһэн арадай депутадуудай Никольско сельскэ, Санагын сомоной Соведүүдэй үүсхэлые, Саяанай, Түнхэнэй совхозуудай партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, арадай депутадуудай Хужарай ба Жэмһэгэй сельскэ Соведүүд дэмжэһэн юм. Ажахынуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, илангаяа мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй соёлой ба ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха талаар эдэ совхозуудта ехэ анхарал хандуулагдана. Совхозуудай фермэнүүдтэ медицинскэ, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд саг үргэлжэ ерэдэг юм. Шэнэ жэлэй эхилһээр районой Соёлой байшангай агитбригада хоёр дахин малшадай урда концерт наада харуулаа. Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд баһа саг үргэлжэ ерэдэг. Малшадай телевизор, холодильник гэхэ мэтэ электроприборнуудые заһадаг байна.

КПСС-эй XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө абаһан социалис уялгануудай дүүргэлтые согсолһон малшадай үдэрнүүд фермэнүүдэй улаан булангуудта болоно. Табан үдэрэй туршада хэһэн ажалайнгаа дүнгүүдые согсолжо, бии байгаа дутуу дундануудаа элирүүлжэ, тэдэниие яагаад усадхаха ёһотойб гэжэ фермэнүүдэй коллективүүд шиидхэдэг юм.

Л. ШАРГАКШАНОВ.
Түнхэнэй район.

ЭБТЭЙ ЭМХИТЭЙГЭЭР

Урдахи жэлнүүдтэ зуутанай тоодо хододоо ябаһан Хориин районой Хасууртайн совхозой ахалагша хонишон Михаил Сидорович Калашниковай отарада эдэ үдэрнүүдтэ хонидынь хурьгалжа захалба.

Түрүү хонишон энэшье жэлдэ зуун эхэ хониной бүриһөө 100 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ зорилготой. Энэ бишыхан коллектив һанаһандаа заатагүй хүрэхэ аргатай. Байра байдалаа һайнаар түхеэрээ, үбһэ тэжээл хүсэд хүрэхөөр асараа. Мүнөө эндэ табяад хурьган абтаад байна.

Ю. БАЗАРЖАПОВ.
Хориин район.

...ААН ...УГТА ...РТЭБЭ

...одорожно районой ...лоосоруулдаг предприятинуудай дундаһаа 1985 ...һэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр киномеханическа заводой коллективтэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба. Манай коллектив нёдондо нэгэдэхи, гурбадахи, дүрбэдэхи кварталнуудай дүнгөөр эрхимлэжэ, мүн лэ Улаан тугта хүртөө һэн. Харин бүхы жэл соо хүдэлжэ гараһан ажалайнгаа дүнгөөр город соогоо хоёрдохи һуурида гарабабди.

Заводнай ехэ бэшэшье һаа, зүб аргаар хүдэлмэреэ эмхидхэжэ, үйлэдбэриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Хүдэлмэришэднай ажалайнгаа бүтээсые 2,8 процентээр дээшэлүүлхэ һаа, энэ үрэ дүнгөө 3,8 процентдэ хүргэбэ. Ажалнай бригадна гуримаар эмхидхэгдэнэ. Дүрбэн бригадымнай гэшүүд ажалда хабаадаһанайнгаа зэргээр салингаа абадаг болоо. 7 хүн табан жэлэйнгээ түсэбые 4,5 жэл соо, 2 хүмнай 4 жэл 3 һара соо дүүргээ һэн.

Мүнөө манай заводой коллектив заншалта «улаан субботодо» хабаадахаар бэлдэжэ байна. Февралиин 15-най үдэр бүхы заводнай алмагдаһан элшэ хүсэн дээрэ хүдэлхэ юм.

В. АРТИЩЕВА,
киномеханическа заводой парторганизациин секретарь.

...СПУБЛИКЫН ЭРШЭТЭ АЖАЛАЙ ДАБШАЛТА

Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1985 оной гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд

... АССР-эй ажалшад ... XXVI съездын, ... ЦК-гай апрелиин ... Пленумэй шиидхэбэри ... бэелүүлэн, дутуу ...ые усадхаха талаар ... амжалтануудые түйлана.

...техникын дэбжэлтые ... хурдадхаха, предприятинуудые оньһон техникээр зэбсэгжүүлхэ, һэльбэн шэнэлхэ, материальна ба ажалай нөөсэнүүдые алмаха хүдэлмэри эдэбхижүүлэгдээ.

Үнгэрһэн жэлдэ Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол дүнгүүд иимэ баримтануудаар тодорхойлогдоно:

	1985 ондо, 1984 онойхитой жэшэбэл (процентээр)
...нностиин продукци — бүхыдөө	105
...одо:	
...бэриин хэрэгсэлнүүдые гаргалга	106
...эмжын зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ	103
...ахын продукци	96
...одо:	
...тариалангай продукци	104
...алай продукци	93
...нуудые ашаглалгада оруулалга	99,0
...һомололгонууд	100,0
...шэд болон алба хаагшадай тоо	102
...бүтээсэ:	
...шленностьда	106
...ажахыда (ниитын үйлэдбэри)	100,1
...га дээрэ	94
...ахын талаар салин хүлһэнэй фонд	102
...шэд болон алба хаагшадай дундуур ...һэн	101
...ай ниитын ажахыда колхозникуудай ...лөөһэн	100,6
...а кооперативна худалдаа наймаанай розничнo ...ай эрьесэ	100,5
...ажаһуудал хангалгын хэмжээн	107
...дээрэнь байрын гэрнүүдые ашаглалгада ...	119

...ЭМ-ТЕХНИКЫН ДЭБЖЭЛТЭ

...икын промышленность эрдэм, техникэ хүгжөөхэ ...аар гол шухала хүгжэлгын 1985 оной түсэб 68 хэмжээ ябуулганууд ...үүлэгдэһэн байна.

... вольфрам-молибденэй ...инат, «Электромашина», «Теплоприбор» заво..., ...Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрика, ...сэмбын комбинат, «Бурятфермм...аш» болон «Байкалрыбпром» нэгэдэлнүүд эдэ хэмжээ ябуулгануудые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Эрдэм, техникэ хүгжөөхэ даабаринуудые дүүргэһэнэй ашаар бэелүүлэгдээ гэбэл:

цехүүд, участогууд үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулагдаа, автомадаар хангагдаа — 48

оньһожоруулагдамал поточно, автомат, комплексно-автомат лининүүд тодхогдоо — 21

комплексно - оньһожоруулагдамал ба автомат түхеэрэлгэнүүд нэбтэрүүлэгдээ — 147

шэнэ түрүү технологическа процессүүд нэбтэрүүлэгдээ — 128

Шэнэ түхэлэй зүйлнүүд ашаглагдаа:

— машинанууд, түхеэрэлгэнүүд, аппарадууд, приборнууд — 55

— материалнууд, хэрэгсэлнүүд, продуктнууд — 259

автомат манипуляторнууд (промышленна рободууд) тодхогдон табигдаа — 35

1985 ондо 3,1 мянган толгой эбэртэ бодо малай, 102,4 мянган шубуунай байранууд үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулагдаа.

1986 оной январиин 1-нэй байдалаар эбэртэ малай фермэнүүдтэ үйлэдбэриин ажал хэрэгүүдые үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулгын хэмжээн — 32, гахайн фермэнүүдтэ — 61, шубуудай байрануудта 76 процент болоһон байна.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Продукци худалдаха жэлэй түсэб 100,3 процент дүүргэгдээ. Олохон шухала зүйлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха даабаринууд бэелүүлэгдээ.

Промышленна үйлэдбэриин ниитэ хэмжээн 1984 онойхитой жэшээлбэл, 5,2 процентээр ургаа.

Электрын элшэ хүсэн, хара ба үнгэтэ металлурги, машина бүтээлгэ, металл болбосоруулга, талха таталгын-хүрпээтэ болон холимог тэжээлэй промышленность гэхэ мэтын һалбаринууд амжалтатайгаар хүгжөөгдэһэн байна.

Улаан-Үдэ болон Гусиноозерк хотонуудай, Баунтын, Бэшүүрэй, Зэдын, Захааминай, Хяагтын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Түнхэнэй, ба Тарбагатайн районуудай промышленность түсэбтэ даабариингаа дүүргэбэ.

1984 онойхитой жэшэбэл, ажалай бүтээсэ 5,5 процентээр ургаа, энээнэй ашаар үйлэдбэриин хэмжээнэй ургалта абтаһан байгаа.

Зарим министерствэнүүдэй, управленинүүдэй, нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай үйлэдбэриин ажал ябуулгын үрэ дүнгүүд иимэ баримтануудаар элирхэйлэгдэнэ:

	түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр)	1985 ондо, 1984 оной хитой жэшэбэл (процент): Үйлэдбэриин хэмжээнэй талаар	1985 ондо, 1984 оной хитой жэшэбэл (процент): Ажалай бүтээсын талаар
Союзна мэдэлэй промышленна предприятинууд			
«Бурятэнерго» гэжэ районно элшэ хүсэнэй управлени	103	103	106
Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат	102	99,6	100,3
Локомотив-вагон заһабарилгын завод	100,4	99,0	100,3
«Электромашина» завод	100,3	105	103
«Теплоприбор» завод	100,0	98	106
«Бурятфермmаш» нэгэдэл	103	103	109
Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинат	96	102	104
«Забайкаллес» нэгэдэл	89	99,3	97
Тимлюйн цементын завод	99,0	99,0	100,8
Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй завод	100,1	101	102
«Буржелезобетон» нэгэдэл	100,6	110	107
Хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй завод	95	94	98
«Бурятмебель» нэгэдэл	99,4	97	99,9
Республиканска мэдэлэй промышленна предприятинууд			
Нарин сэмбын комбинат	103	109	109
Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаһанай фабрика	103	114	118
«Бурмясопром» нэгэдэл	90	99,9	98
Һүнэй промышленностиин нэгэдэл	96	101	102
«Байкалрыбпром» нэгэдэл	106	104	109
«Бурятавторемонт» нэгэдэл	100,0	109	108
Шэлэй завод	97	99,4	[illegible]
Хилээмэнэй продуктнуудай управлени	114	108	108
Кондитерска промышленностиин нэгэдэл	100,9	112	109
Хэблэлэй, полиграфиин ба номой наймаанай хэрэгүүдые эрхилдэг гүрэнэй комитет	102	103	102
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленность	102	103	103
Нютагай промышленностиин министерство	102	103	104
Түлишын промышленностиин министерство	102	103	105
Эдеэ хоолой промышленностиин министерство	103	102	99,9
«Бурятстройматериалы» нэгэдэл	99,5	108	107
Ой модоной ажахын министерство	100,1	103	96

Бүхы республика дотор гол зүйлэй продукци үйлэдбэрилгэ иимэ болоо гэбэл:

	1985 ондо үйлэдбэрилэгдэһэниинь	1985 ондо, 1984 онойхитой жэшээбэл (процентээр)
Электрын элшэ хүсэн — миллиард киловатт-часаар	5,0	102
Нүүрһэн — миллион тонноор	3,4	106
Переменнэ тогой электродвигательнүүд — мянган хэһэгээр	11,5	103

Приборнууд, автомат хэрэгсэлнүүд, тэдэнэй запасной частьнууд — миллион түхэригөөр	14,2	104
Мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машинанууд — миллион түхэригөөр	30,7	103
Тэжээл буйлуулдаг ИТР-165 түхэлэй түхеэрэлгэнүүд — мянган хэһэгээр	4,0	104
Барилгын булад түхеэрэлгэнүүд — мянган тонноор	25,5	88
Гагнагдамал түмэр хэрэгсэлнүүд — мянган тонноор	23,6	87
Барилгын модон (колхозуудай бэлдэһэн модо оруулаксангүй) — миллион кубометрээр	4,3	96
Барилгын материалнууд — миллион кубометрээр	0,9	98
Модоной хибэдэһээр хэгдэһэн плитанууд — мянган кубометрээр	58,4	134
Целлюлозо — мянган тонноор	129,8	99,9
Картон — мянган тонноор	112,2	99,0
Цемент — мянган тонноор	649,3	100,6
Барилгын хирпиисэ — миллион хэһэгээр	108,6	102
Хабсаргагдамал түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд — мянган кубометрээр	178,1	108
Асбоцементнэ зүйлнүүд (шифер) — миллион хэһэгээр	270,2	102
Сонхын шэл — миллион дүрбэлжэн метрээр	13,8	99,5
Ноохон бүдүүд — миллион дүрбэлжэн метрээр	1,9	87
Угаагдаһан ноохон — мянган тонноор	20,1	108
Нэхэмэл дотор хубсаһан — миллион хэһэгээр	2,2	99,8
Нэхэмэл гадар хубсаһан — миллион хэһэгээр	4,9	108
Оёмол зүйлнүүд — миллион түхэригөөр	8,2	102
Арһан гутал — мянган паар	84	118
Соёлой-ажаһуудалай ба ажахын хэрэглэмжын эд бараан — миллион түхэригөөр	63,6	105
Хубсаһа угаадаг машинанууд — мянган хэһэгээр	228,5	104
Мебель — миллион түхэригөөр	16,8	[illegible]

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

РЕСПУБЛИКЫН ЭРШЭТЭ АЖАЛАЙ ДАБШАЛ[…]

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Электрын ба дулаанай элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ, электродвигательнүүдые, мал ажалай ба тэжээл үйлэдбэрилгын машинанууды бүтээхэ, цемент, шифер, ноохон бүдүүдые, гадар болон дотор нэхэмэл хубсаһа, колбасагай ба кондитерскэ зүйлнүүдые, холимог тэжээл, мебель болон бусад продукци үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдэһэ.

Арадай хэрэглэмжын иимэ эд бараа: нэхэмэл гадар хубсаһа, арһан гутал, загаһаар бүйлдүүлагдаһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые, сагаан эдеэ болон бусад продукци үйлэдбэрилгэ түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээндэ хүргэгдөө.

Гэхэтэй хамта промышленностиин хүдэлмэридэ дутуу дунданууд ушарһан байна. 56 предприяти, тэрэ тоодо Галуута нуурай шахта, «Забайкаллес», «Бурятмебель», «Бурмясопром», «Бурятстройматериалы», «Бурятавторемонт» нэгэдэлнүүд, һүнэй болон тэжээлэй заводууд продукцяар хангаха түсэбөө дүүргэжэ шадабагүй.

Эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилгын түсэб дүүргэгдээгүй.

Барилгын модо, хюрөөдэмэл материалнуудые, сонхын шэл, дарамал һэеы гутал, мяха, тоһо, сыр, һэрюун ундаа үйлэдбэрилгын хэмжээнүүд доошолоо. Арадай хэрэглэмжын зарим эд бараан муу шанартайгаар гаргагдаа.

Буркоопсоюз, Түлишын промышленностиин министерство, Нютагай промышленностиин министерствын зарим предприятинууд, нютагай түүхэй эд болон үлөөдэһэнһөө продукци гаргалгаяа хороожорхиһон байха юм.

Галуута нуурай шахта, «Бурятмебель», «Забайкаллес», «Бурмясопром», «Бурятстройматериалы» нэгэдэлнүүд, һүнэй промышленность, хүүргын түмэр хэрэгсэлнүүдэй, шэлэй, «Бурятцелинстрой» трестын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй, һэрюун ундаанай заводууд, Ойморой мебельнэ фабрика, Еловско леспромхоз ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар хараалагдаһан даабаринуудаа дүүргэжэ шадабагүй.

Олонхи нэгэдэлнүүд, предприятинууд товарна продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, ашаг олзо абаха түсэбүүдээ дүүргэбэгүй.

АГРОПРОМЫШЛЕННА КОМПЛЕКС

Бүхы түхэлэй ажахынуудта үйлэдбэрилэгдэһэн хүдөө ажахын бүхы продукци (1978 оной зэргүүсэлгын сэнгээр) 356 миллион түхэригтэ, тэрэ тоодо гүрэнэй ажахынуудта, колхозуудта, ажахынууд хоорондын хүдөө ажахын предприятинуудта 264,1 миллион түхэригтэ хүрэһэн байна.

1981—1985 онуудта үйлэдбэрилэгдэһэн хүдөө ажахын продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээн 360,3 миллион түхэригтэ болоо гэхэ гү, али 1976—1980 онуудайхитай сасуулбал, 12 процентээр дээшэлээ.

Хүдөө ажахын ургамалнуудай тарилгын газар бүхы түхэлэй ажахынуудта 1984 оной үеын хэмжээндэ үлэжэ, 800,8 мянган гектар болоһон байна. Тиихэдэ хартаабха тарилга 8 процентээр, овощ — 6, ороо һото ургамалнууд 0,5 процентээр хороогдожо, тэжээлэй ургамалнуудай тарилга 1 процентээр нэмэээ юм.

Уһалагдадаг газарта таригдадаг хүдөө ажахын ургамалнууд 1,6 мянган гектараар гэхэ гү, али 4 процентээр үргэдхэгдөө.

Нютаг нютагай байгаалиин эрхэ байдалда тааараһан сортын ороо һото ургамалнуудай тарилгын хэмжээн урда жэлэйхиһээ 5 процентээр дээшэлжэ, 1985 ондо 59 процент болоһон байна.

1984 онойхитой сасуулбал, үнгэрһэн жэлдэ ороо һо тараа үйлэдбэрилгэ 32 процентээр дээшэлээ. Ороо һото ургамалнуудай ургасын дээшэлһэнэй ашаар тараан ехээр суглуулагдаһан байна. 1984 ондо гектарай 9,8 центнер тараа хураабал, нёдондо гектар бүриһөө дунда зэргээр 13 центнер ороо һон суглуулагдаа.

Бүхы түхэлэй ажахынуудта суглуулагдаһан хартаабха бүхы дээрээ 195 мянган тонно, овощ 39 мянган тонно болоһон байна. 1984 онойхитой сасуулхада, хартаабха, овощ суглуулга доошолоо.

Бүхы түхэлэй ажахынууд ороо һо тараа үйлэдбэрилхэ түсэбөө 104 процент дүүргэбэшье, хартаабха, овощ бэлэдхэхэ даабари бэелүүлэгдээгүй.

Хурамхаанай, Ивалгын, Баргажанай, Тарбагатайн, Загарайн, Мухар-Шэбэрэй районуудай тараашад ороо һо тараа үйлэдбэрилхэ түсэбтэ даабаряа нилээд үлүүлһэн байха юм. Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй, Тарбагатайн районууд овощ суглуулжа абаха түсэбөө урагшатайгаар дүүргээ.

Ороо һо тараанай үндэр баян ургаса хураа һан Баргажанай районой Уланай колхоз гектар бүриһөө 27 центнер, Хилганын колхоз—23, Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхоз—24,5, «Родина» колхоз 23 центнер ороо һо суглуулаа. Загарайн районой «Гигант», Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд хартаабхын баян ургаса — гектарай 116 центнер малтажа абаа.

Тарбагатайн районой колхозууд овощой үндэр баян ургаса абаһан байна. Жэшээлбэл, «Маяк» колхоз гектарай 390 центнер, «Дружба»—421, Мухар-Шэбэрэй районой «Эрдэм» совхоз гектарай 512 центнер овощ суглуулаа.

Хэрбээ 1984 ондо гектар бүридэ 29 килограмм минеральна, 1,8 тонно органическа үтэгжүүлгэ оруулһан байбал, 1985 ондо хүдөө ажахын ургамалнуудай таригдаһан газарай гектар бүхэндэ 34 килограмм минеральна (туһатай бодосуудайнь хэмжээгээр), 1,9 тонно органическа үтэгжүүлгэ оруулагдаһан байна.

1986 оной тарилгада хэрэглэгдэхээр 295 мянган гектарта сэбэр, мүн намарай паар хахалагдажа бэлдэгдээ. Ороо һото болон ороо һото — буурсагта ургамалнуудай 127,5 мянган тонно үрэһэ хүрэнгэ хаагдажа, түсэбынь 87 процентдэ хүргэгдөө. Мүн хартаабхын 18,9 мянган тонно үрэһэн хадагалагдажа, даабаринь 46 процент бэелүүлэгдээ. Ажахынууд бии байгаа үрэһэ хүрэнгэеэ тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэрээ ябуулжа байнхай.

Заһабарилгын предприятинууд хүдөө ажахын техникэ хабарай тарилгада хабаадуулхаар бэлдэнэ. Поли, сабшалан дээрэ үтэгжүүлгэ зөөжэ гаргаха хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

Мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ иимэ баримтануудаар харуулагдана гэбэл:

	1984 он	1985 он
Бүхы түхэлэй ажахынууд		
Мяхан (үүсэлэгдэһэн шэгнүүрээр)— мянган тонноор	62,3	55.8
һүн — мянган тонноор	229,0	206,0
Үндэгэн — миллионоор	203,5	202,6
Ноохон (физическэ шэгнүүрээр) — тонноор	5384	4874
Колхозууд, ажахынууд хоорондын ажахынууд, совхозууд болон гүрэнэй бусад ажахынууд	40,2	35,5
Мяхан (үүсэлэгдэһэн шэгнүүрээр) — мянган тонноор		
һүн—мянган тонноор	157,9	153,7
Үндэгэн— миллионоор	176,3	179,9
Ноохон (физическэ шэгнүүрээр) — тонноор	4903	4411

Совхозууд, колхозууд болон ажахынууд хоорондын хүдөө ажахын предприятинууд мал ажалай гол продуктнуудые үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээгүй.

Ахын, Хойто-Байгалай, Загарайн районуудай ажахынууд мяха үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээ. Тиихэдэ Ахын, Хойто-Байгалай, Захаамнинай районуудай ажахынууд һү үйлэдбэрилхэ түсэбөө бэелүүлэнхэй. Мүн Ахын районой ажахынууд ноохо үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргээ.

1984 ондо совхозуудта, колхозуудта, ОПХ-нуудта үнеэн бүриһөө 1723 килограмм һүн һаагдаһан һаа, нёдондо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1659 килограмм һүн абтаа.

Тахяа бүхэнһөө үндэгэ абалга доошолжо, 1985 ондо 211 үндэгэн суглуулагдаһан байна. 1984 ондо хонин бүриһөө 3 килограмм ноохо хайшалһан һаа, байгша ондо хонин бүхэнһөө ноохо абалга 2,8 килограмм хүрэтэрөө доошолһон байна.

Шахан таргалуулагдаһан үхэрнүүдэй хоног бүхэнэй шэгнүүр 17 процентээр, гахайнуудай 7 процентээр дээшэлбэ.

Адууһа малай тоо толгой иимэ болоо гэбэл:

(мянган толгойгоор).

	Январиин 1-нэй байдалаар	
	1985 он	1986 он
Бүхы түхэлэй ажахынууд		
Эбэртэ бодо мал	511,3	507,7
тэрэ тоодо үнеэд	175,4	169,8
Гахайнууд	261,1	249,3
Хонид, ямаанууд	1704,5	1565,3
Колхозууд, ажахынууд хоорондын ажахынууд, совхозууд болон гүрэнэй бусад ажахынууд (малай баазануудые оруулалсангүй)		
Эбэртэ бодо мал	368,2	362,6
тэрэ тоодо үнеэд	117,6	113,3
Гахайнууд	164,0	156,0
Хонид, ямаанууд	1592,0	1456,1
Хүн зоной хубиин хамһабариин ажахынууд		
Эбэртэ бодо мал	138,4	141,4
тэрэ тоодо үнеэд	57,8	56,5
Гахайнууд	97,1	93,3
Хонид, ямаанууд	96,1	94,0

Хойто-Байгалай, Тарбагатайн, Кабанскын, Хурамхаанай, Ахын, Ивалгын районуудай ажахынууд үхэр малай тоо толгой олошоруулха түсэбөө дүүргээ. Хурамхаанай, Ивалгын, Сэлэнгын, Тарбагатайн, Прибайкалиин районуудай ажахынууд гахайнуудаа олошоруулха даабаряа урагшатайгаар бэелүүлээ.

Гэхэтэй хамта Баунтын, Яруунын, Захааминай районуудай ажахынуудта үхэр малай, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын, Түнхэнэй районуудай колхоз, совхозуудта гахайнуудай тоо толгой хороогдоһон байна. Ахын районһоо бэшэ бусад районуудта хонидой тоо толгой үсөөрһэн байха юм.

Урдынхида орходоо байгша оной үбэлжэлгэдэ ниитын адууһа мал тэжээлээр һайнаар хангагданхай. Үнгэрһэн үбэлжэлгэдэ совхозууд болон колхозуудай үхэр малай условно толгой бүхэн 6,1 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй хоолоор хангагдаһан байбал, 1986 оной январиин 1-нэй байдалаар условно мал бүхэндэ 8,2 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй тэжээл ноосэлэгдэһэн байгаа.

Бүхы түхэлэй ажахынуудта хүдөө ажахын продуктнуудые **гүрэндэ худалдалга** иимэ болоо гэбэл:

(мянган тонноор)

	1984 он	1985 он
Тараан	80,8	78,6
Хартаабха	59,6	48,1
Овощ	28,5	27,6
Адууһа мал, шубуун амидын шэгнүүрээр	65,6	59,0
үүсэлэгдэһэн шэгнүүрээр	40,0	35,8
һүн	133,9	131,0
Үндэгэн-миллионоор	152,0	156,7
Ноохон (сэбэр утаһанай шэгнүүрээр) — тонноор	2491	2326

Хүдөө ажахын бүхы гол продуктнуудые худалдаха гүрэнэй түсэб дүүргэгдээгүй. Баргажанай, Захааминай районуудай ажахынууд газар тараалангай продуктнуудые, Ахын, Хойто-Байгалай районуудай колхоз, совхозууд мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэбөө бэелүүлээ.

Агропромышленна комплексын **эдеэ хоолой һалбариин** хүдэлмэрилэгшэд эдеэ хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилэн гаргахаар хараалагдаһан хэмжээе гол түлэб хангаа:

	1985 ондо үйлэдбэрилэгдэһэниинь	1985 ондо 1984 онойхитой жэшэбэл (процентээр)
Мяхан (промышленна үйлэдбэри) — мянган тонноор	28,8	86
Колбасагай зүйлнүүд—мянган тонноор	10,1	103
Загаһаар хэгдэһэн эдеэ хоолой продукци, (консервэнүүдые оруулалсан) —мянган тонноор	6,1	104
Малай тоһон — мянган тонноор	2,5	92
һүөөр хэгдэһэн сагаан эдеэн (һүндэ оруулаад тоолоходо) —мянган тонноор	83,8	107
Консервэнүүд — миллион условно баанхаар	46,6	129
Гурил — мянган тонноор	106,6	96
Хилээмэн, хилээмэнэй зүйлнүүд — мянган тонноор	69,2	97
Кондитерскэ зүйлнүүд — мянган тонноор	21,7	113
Макаронной зүйлнүүд — мянган тонноор	6,2	101
һэрюун ундан — мянган декалитрээр	820	99,9
Холимог тэжээл — мянган тонноор	270,3	113
Минеральна уһан—0,5 литрэй миллион бутылкээр	2,8	102,1

Агропромышленна комплексын һалбаринуудай материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлэгдээ.

Хүдөө ажахыда хамта дээрээ 117,4 мянган мориной хүсэтэй 1473 трактор, ашаанай 1107 автомобиль, ороо һо тараанай 376, хартаабха малтаха 82, силосэй ургамалнуудые хурааха 165 комбайн, 890 плуг, 646 сеялкэ, минеральна үтэгжүүлгэ сасаха 88 машина, уһа сасаха, газар уһалха 105 машина, оньһон түхеэрэлгэнүүд болон бусад олон техникэ үгтэһэн байха. Мүн 46,9 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ (хэрэгтэй бодосуудыень 100 процентээр тоолоходо), 25,4 мянган тонно тэжээлэй химическэ нэмэлтэнүүд эльгээгдэһэн байна.

Агропромышленна комплексын системэдэ, тэрэшэлэн үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг һалбаринуудта 178,1 миллион түхэригэй капитальна һомололго хэгдээ. Энэ мүнгэ зөөриин 167,1 миллион түхэригынь хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ, тэрэ тоодо мелиоративна барилгада 34,4 миллион түхэриг ашаглагдаа.

Шэнээр барилга хэһэнэй, бии байгаа байрануудаа үргэдхэһэнэй ашаар колхоз, совхозууд бүхыдөө 10 мянган үхэр малай багтаамжатай, 23,2 мянган хониной багтаамжатай байрануудые, хоног бүри 191 тонно малай тэжээл үйлэдбэрилхэ хүсэтэй тэжээлэй цехүүдые, нэгэ доро 1,5 мянган тонно овощ хадагалха тусхай байрануудые, силос, сенажай 24 мянган кубическэ метрэй хэмжээтэй траншейнүүдые ашаглалгада тушааһан байна.

Бүхыдөө 2,7 мянган гектар газар уһалха, 22,3 мянган гектар бэлшээри уһалууритай болгохо, мүн 3 мянган гектарай намаг налхи хатааха түхеэрэлгэнүүд баригдажа ашаглалгада тушаагдаа. 16,8 мянган гектарта культуртехническэ хүдэлмэри ябуулагдаһан байха юм.

ТРАНСПОРТ БОЛОН ХЭЛХЕЭ ХОЛБООН

Ашаа зөөлгые, транспортын тус тус зүйлнүүдэй ашаа болон пассажирнуудые зөөлгын эрьесые иимэ тоо, баримтанууд тодорхойлжо үгэнэ гэбэл:

	1985 ондо дүүргэгдээ	Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр	1985 оние 1984 онтой сасуулхада процентээр
Ашаа зөөлгэ миллион тонноор			
Түмэр замай транспорт (ашаануудые эльгээлгэ)	—	100,8	100,5
Автомобильна транспорт	11,5	105	108
Гол мүрэнэй транспорт	2,2	107	104
Ашаа зөөлгын эрьесэ (миллион тонно-километрээр)			
Түмэр замай транспорт	—	103	106
Автомобильна транспорт	320,6	110	112
Гол мүрэнэй транспорт	25,0	100,8	108,6
Пассажирнуудые зөөлгын эрьесэ — миллион пассажиро-километрээр			
Түмэр замай транспорт	—	102	109
Автомобильна транспорт	884,2	97	103
Гол мүрэнэй транспорт	0,84	105	101

Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделени ашаануудые зөөлгын жэлэй түсэбые 100,8 процент, тэрэ тоодо шулуу нүүрһэ зөөлгөөр — 99,1 процент, ой модо зөөлгөөр 80 процент, минеральна болон барилгын материалнуудые — 108 процент, цемент — 86 процент, ороо һо тараанай зүйлнүүдые зөөлгөөр 96 процент дүүргээ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын талаар түсэб 103 процент дүүргэжэ, 1984 онойхитой сасуулхада тэрэнээ 6,4 процентээр дээшэлүүлээ.

Замда ябадаг составуудые хэрэглэлгэ һайжараа. Ашаа зөөдэг вагонуудые сүүдхын туршада ашаглалгын үрэ дүнгүүд хараалагдаһанһаа үлүү ехэ байгаа.

Хэдэ хэдэн предприяти, эмхинүүд вагонуудые тогтоогдоһон хэмһээнь үлүү удаан замууд дээрэ байлгаа, хүсэд ашаалангүй ябуулдаг, станцинууд дээрэһээ ашаа саг болзоротонь абаашадаггүй ушарнууд үзэгдөө.

«Бурятавтотранс» нэгэдэл хамтын хэрэглэлэй автомобильна транспортаар ашаа зөөлгын жэлэй түсэб 105 процент дүүргэжэ, 1984 онойхитой сасуулхада, ашаа зөөлгынь юрэнхы хэмжээн 8 процентээр ургаа.

Пассажирнуудые зөөлгын түсэб 99,4 процент бэелүүлэгдэжэ, тэрэнэй хэмжээн 6 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Хүнгэн такси-машинаар хүнүүдые түлөөһэтэйгөөр зөөлгын талаар жэлэй түсэб дүүргэгдээ.

Буряадай АССР-эй хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин техническэ управлени продукциин ниитын хэмжээнэй талаар жэлэйнгээ түсэбые 102 процент дүүргэжэ, 1984 онойхитой сасуулхада, продукциингаа хэмжээе 4 процентээр дээшэлүүлээ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын талаар түсэб 102 процент бэелүүлэгдээ. Энэнь 1985 онойхидо орходоо 4,1 процент ехэ болоно.

КАПИТАЛЬНА БАРИЛГА

Гүрэнэй капитальна һомололгонуудай үндэһөөр олон миллион түхэригэй сэнтэй шэнэ гол фондынууд үнгэрһэн жэлдэ ашаглалгада оруулагдаа. Хандагатайн ЛПХ-да 10.000 кубическа метр хэмжээтэй ой модо ашаалан зөөхэ автомобильна харгы, Улаан-Үдэдэ 10.000 номертой, Нижнеангарскда 1000 номертой автомат телефонно станцинууд, Улаан-Үдэдэ ниитын худалдаа наймаанай түб, Союзпечатиин шэнэ байшангууд. Селенгинск посёлогто ба Гусиноозерскдо тус тустаа 50 ба 220 хүнэй нэгэ доро эдеэлхэ столовонууд баригдажа ашаглалгада үгтөө. № 34 хүүргын отрядай полигон заһабарилагдан шэнэлэгдээ.

«Бурятэнерго» управлени 417,5 километр утатай электрын элшэ хүсэ дамжуулгын шэнэ шэжэмтэ утаһа ашаглалгада тушаагаа. Тэрэнэйнь 59,5 километрынь хүдөө ажахын хэрэглэмжэдэ зорюулагданхай. Автомобильна харгын министерствын эмхи зургаанууд хатуу хушалтатай 102,2 километр утатай харгы зам ашаглалгада оруулаа.

Байгал-Амарай түмэр замай, Озерныи ашагта малтамал шанаржуулгын комбинадай, Гусиноозерско ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй, Улаан-Үдын ТЭЦ-2-ой, Гусиноозерскын барилгын материалнуудай комбинадай барилганууд үргэлжэлүүлэгдээ. «Теплоприбор» заводые, ЛВРЗ-эйе, «Бурятферммаш» нэгэдэлые, бусад объектнүүдые үргэдхэхэ хүдэлмэри ябуулагдажа байһаар.

Гүрэнэй капитальна һомололгонуудай жэлэй лимит республика доторнай 97 процент ашаглагдаа. Нютагай Советүүдэй мэдэлэй предприяти болон эмхинүүд 33 миллион түхэригэй гүрэнэй капитальна һомололгонуудые хэрэглэжэ шадаа гэхэ гү, али жэлэйнгээ лимидэй 81 процентые ашаглаһан байна.

Үйлэдбэриин барилгада гүрэнэй капитальна һомололгонуудай бүхы хэмжээнэй 77 процентнь хэрэглэгдээ. Холбоолжоной шулуу нүүрһэнэй уурхай, Зэдын комбинат, Элхиин автозаһабарилгын завод, локомотив-вагон заһабарилгын завод, Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрика, хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин-техническэ управлени, Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерство, «Птицепром» трест, Байгалай ОПХ үйлэдбэриин барилгада һомологдоһон бүхы мүнгэ зөөри хүсэдөөр ашаглажа шадаа.

Худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинуудые барилгада зорюулагдаһан капитальна һомололгонуудай жэлэй лимидэй 64 процентнь ашаглагдаа.

Үйлэдбэриин бэшэ барилгын объектнүүдтэ гүрэнэй капитальна һомололгонуудай жэлэй лимит 87 процент ашаглагдаа, тэрэ тоодо, гэр байрын барилгада 94 процент, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай барилгада — 65, һургуулида ороогүй эмхи зургаануудай барилгада—86, больница болон поликлиникэнүүдые барилгада энэ үрэ дүн 68 процентдэ хүргэгдөө.

Барилгын эмхинүүдтэ ажалай эмхидхэл һайжаруулха шэнэ онол арганууд нэбтэрүүлэгдэжэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Гэхэтэй хамта республикын барилгашад подрядна хүдэлмэри хэхэ жэлэйнгээ даабари бэелүүлжэ шадаагүй. Барилга дээрэ ажалай бүтээсын хэмжээн 1984 онойхитой сасуулхада, 6 процентээр доошолһон байна.

Гүрэнэй барилгын ба хабсаралгын эмхинүүд барилгын товарна продукциин хэмжээнэй талаар даабаряа 12 процентээр, тиихэдэ Байгал-Амарай магистралиин […] процентээр […]

Барилгын […] рилгын товар[…] лалгада тушаа[…] лэйнгээ түсэб[…] гүй:

	Барилгын товарна продукциин түсэбые бэелүүлгэ (процентээр)
Гүрэнэй подрядна эмхинүүд	89
тэрэ тоодо:	
«Главбурятстрой»	87
«Бурятцелинстрой» трест	82
«Бурводстрой» гэжэ барилгын управлени	108
«Бурятпромжилводстрой» трест	83
«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл	58

ХҮН ЗОНОЙ АЖАБАЙД[…] МАТЕРИАЛЬНА БА […] БОЛБОСОРОЛОЙ ХЭМ[…] ДЭЭШЭЛҮҮЛ[…]

Республикын арадай ажахыда ажалладаг хүдэлмэришэдэй болон алба хаагшадай **дунда зэргын тоо** 1,6 процентээр олошороо, 1984 онойхидо орходоо тэдэнэй һарын салин хүлһэн дунда зэргээр 0,7 процентээр дээшэлжэ, 210 түхэриг болоо. **Салин хүлһэнэй хамтын фонд** жэлэй туршада 2,2 процентээр ургаа. Нөөсэлгын кассануудта хүн зоной мүнгэеэ хадагалалга 33,2 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 8 процентээр дээшэлээ. Гүрэнэй дотоодын урьһаламжын 1,9 миллион түхэригэй облигацинууд түлэгдөө.

Гүрэнэй худалдаа наймаанай болон эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эд **бараанай розничнэ эрьесэ** 1182,7 миллион түхэригтэ хүрэжэ, 1984 онойхидо орходоо 0,5 процентээр дээшэлһэн байба. Гэбэшье эд бараанай розничнэ эрьесын түсэб дүүргэгдээгүй.

Ниитын эдеэ хоолой предприятинууд өөһэдынгөө үйлэдбэрилһэн 71 миллион түхэригэй продукци худалдаа гэхэ гү, али түсэбөө 102,7 процент бэелүүлжэ шадаа. Энэнь 1984 онойхитой жэшэхэдэ, 104,6 процент болоно.

Мяха болон шубуу, колбасагай зүйлнүүдые, мяханай, загаһанай консервэнүүдые, загаһа, кондитерскэ зүйлнүүдые, өөдолой үйлэдбэриин продукци, трикотаж, радиоприёмнигуудые, телевизорнуудые худалдалга дээшэлээ.

Республикын хүн зоной **ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн** 28,1 миллион түхэригтэ хүрөө гэхэ гү, али түсэбэй дүүргэлтэ 101,7 процент бэелүүлэгдээ. Тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта эдэ үрэ дүнгүүдынь туд тудтаа 9,0 миллион түхэриг ба 104,2 процентдэ хүргэгдөө. Үнгэрһэн жэлэй энэл үеынхитэй жэшэжэ үзэхэдэ, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга юрэнхыдөө 7,1 процентээр, хүдөө нютагуудта 7,4 процентээр дээшэлһэн байна. Нэгэ хүн дээрэ абахада, 27,7 түхэригэй хэрэглэмжэ хангагдаа. Энэнь 1984 онойхиһоо 5,7 процентээр ехэ болоно. Буряадай АССР-эй хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерство үнгэрһэн жэлдэ гол үрэ дүнгөөрөө түсэбөө 102,5 процент, тиихэдэ хүдөө нютагуудта 104,2 процент дүүргэһэн байна. 1984 онойхитой жэшэжэ үзэхэдэ, хэрэглэмжэ хангалгын ургалта юрэнхы дээрээ, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудташье 107,4 процентдэ хүрөө.

БАМ-ай оршондо ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын талаар түсэб дүүргэгдэжэ, 1,6 миллион түхэригтэ хүрөө.

1985 ондо гүрэнэй гэр байрын фондын 306,1 мянган дүрбэлжэн метр ниитэ талмай заһабарилагдаа. Тэрэ тоодо 94,7 мянган дүрбэлжэн метр талмайда комплексно заһабарилга хэгдээ. Гэр байрануудай капитальна заһабарилгада 13,4 миллион түхэриг гаргашалагдаа.

Бүхы янзын һомололгонуудай ашаар дүн хамта 326,6 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд тэрэ тоодо, хүдөө нютагуудта 96,5 мянган дүрбэлжэн […] тушаагдаа. […] гай юрэнхы[…] линууд, 1710 […] лида ороогү[…] зургаанууд […] даа. Тосхон […] хы шэнжэ […] болоно.

Оршон […] ха талаар […] бэелүүлэгдэ[…]

Арадай […] ка ба соёл […] дэһэн байна. […] хүн элдэб […] да хабаадуу[…] до юрэнхы […] нуудта 175,6 […] скэ мэргэжэл[…] зарнуудта […] тоодо дунда […] ПТУ-нүүдтэ, […] дунда һургуу[…] ган, дээдэ һу[…] мянган хүн […]

1984 ондо […] хүбүүд, баса[…] мэй һургуули[…] тэрэ тоодо, […] лэдбэриһээ […] эрдэмтэй бо[…]

Мүнөө үеэ[…] тэй һургуули[…] тэ 53,9 мянга[…] логдоно. Эн[…] лэйхитэй са[…] центээр ург[…]

Һургуулида[…] дые хүмүүж[…] жын эмхи зу[…] хуу мянган […]

Эрдэм нау[…] ринуудта 2 м[…] на хүдэлмэр[…] на.

Дээдэ һург[…] га, тусхай ду[…] та 4,4 мянга[…] һээ 3,5 мянга[…] 39 процент[…] лон техникум[…] али заочно […] таһан байна.

1985 ондо […] жэлтэд, тэрэ[…] дээдэ 4,2 м[…] да һургуули[…] арадай ажа[…] юм.

Жэлэй тур[…] мэргэжэлэй […] нуудые дүүр[…] мэргэжэл […] мэришэд б[…]

Дээдэ ба […] гуулинуудай […] хи зургаан, […] дэ эмхидхэг[…] гүүдтэ ябаж[…] мэлээлэй ашаа[…] хуу хүн шэ[…] лоо.

Республик[…] галгада 742 […] хэһэг номой[…] тын библиоте[…] гэрпэн жэл[…] но-түхеэрэлгэ[…] лион хүн ки[…] раһан байна.

Медицинэ[…] хүн зоной а[…] тые эмхидх[…] дан үргэдхэ[…] жэлтэй врач[…] га шахуу бо[…]

Зунай тур[…] үхибүүд, эд[…] дэй болон һ[…] нуудта амар[…]

1986 оно[…] байдалаар ре[…] ной тоо 101[…]

БУРЯАДАЙ АССР-эй СТАТИСТИЧЕСКЭ УПРАВ[…]

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ — ҮНДЭР ҮРЭСАДА

ЭМХИТЭЙ, ГУРИМТАЙ

Газаа ехэл хүйтэн байгаашье һаань, заһабарилгын мастерской соо нилээд дулаахан. Механизаторнууд задалагдаһан тракторнуудайнгаа хажууда сүлөөгүй тухашарна: заримашуулынь гартаа бааряад байһан шэнэхэн шэрэтэй узел, детальнуудаа тааруулан һуулгана, нүгөөдүүлынь муудажа һалаһан шүрэбүүдые һугалан абажа, һэлгүүлэн табина. Наһатайшье, залуушье механизаторнууд, хэн нэгэнһээ гээгдэхэгүй гэһэндэл, шадамар түргэнөөр хүдэлнэ.

«Рассвет» колхозой мастерской соогуур ябажа харахада, Госкомсельхозтехникын районно отделениин ямаршье томо мастерскойһоо дутуугүй гэжэ досоогоо һанахаар байгаа һэн. Эндэ бүхы түхэлэй трактор, комбайн болон бусад хүдөө ажахын машинануудые заһабарилха һайн байра, оньһон түхеэрэлгэнүүд гүйсэд бии. Энэ ехэ депо соо нэгэ доро арбан трактор оруулагдажа заһабарилагдаха аргатай.

Эндэ трактор, комбайной томо узел болон агрегадуудые тэрэ зандань үргөөд, дуратай тээшэнь абаашаха дүүжэн кран хүдэлгэгдэнэ. Мастерскойн урда захаар жэрылдэһэн олон үүдэнүүд дээгүүр тэбхэрхэн сагаан саарһан дээрэ мотоор заһабарилгын, түлишын аппаратурын, электро-түхеэрэлгын, слесарна, токарна, инструментальна, гагналгын, кузнечнэ цехүүд гэжэ хара бэхээр элеэр бэшэгдэнхэй гаршагууд харагдана. Мүн лэ эндэ ороо һоной комбайнуудые заһабарилха, трактор, машинануудые техническэ талаарнь хангаха боксонууд бии.

Мастерскойе даагшын таһалгын үүдэ сэлижэ ороходомни, ута хара стол тойроһон 4 хүн дэлгээгээтэй саарһануудые, элдэб зузаан дансануудые иран хаража, ямар бэ даа шухала асуудал шиидхэжэ һууба.

— Сайн байна! Техникын хэр заһабарилагдажа байһаарнь һонирхожо ябаһан хүмби. Хулисэгты, ехэл сүлөөгүй сагтатнай орожо ерэбэб, — гэбэб.

Столой хойто хажуудань һууһан үндэр бэетэй, табяад наһанай хүн дүтэлжэ, һуухыемни дурадхаба.

— Бараг лэ даа. Һарамнай эсэслэхэ дүтэлөөд, элдэбын тоосоон хэрэгтэй болоо ааб даа. Хайшан гэхэбши. Би Леонид Михайлович Васильев гээшэб. Хүдөө ажахын машинанудай талаар механигай тушаалтайб. Эндэ намтай МТМ-е даагша Василий Евсеевич Григорьев, нормировщик Федор Селиверстович Нестеров, тоһо түлишын аппаратура заһабарилдаг мастер, одоол манай урдаа хараха хүмнай Артем Ефимович Ткачев гэгшэд байна.

— Леонид Михайлович, техникэ заһабарилга тухай юрэнхы дээрэнь хэлэжэ үгыт, — гэбэб.

— Мүнөө трактор, ороо һоной комбайнууд түлэг дундаа заһабарилагдажа байна. Бригаданудай ажал хэрэг һүүлэй байдалаар иимэрхүү. Нэгэдэхи бригадада 5 тракторай дүрбэниинь, хоёрдохиин—4 тракторай гурбаниинь, гурбадахиин —6-най дүрбэниинь бэлэн болгогдоо. Бэшэ 4 тракторынь заһабарилагдажа эхилэнхэй. Ороо һоной комбайнуудые гурбан хүнһөө бүридэһэн тусхай бригада заһабарина. Госкомсельхозтехникын районно нэгэдэлдэ 7 хүн ошоод хүдэлжэ, долоон комбайн бэлэн болгоо, — гэжэ нүхэр Васильев хэлэнэ.

Эндэ техникэ заһабарилгада А. Б. Перелыгинэй даадаг тракторна бригадын гэшүүд амжалтатай ябана. Тэдэнэр тракторнуудаа, хүдөө ажахынгаа машина болон техникэ заһабарилхынгаа хажуугаар, ороо һоной комбайнуудаа өөһэдынгөө хүсөөр бэлэн болгоно. Мүнөө тус бригадынхид 1 комбайнаа заһабарилжа дүүргээд, үшөө гурбые оруулаад. шэнэ жэл болотор тэдэнээ бэлэн болгохоор хараална:

А. А. Ткачевой хүтэлбэрилдэг дүрбэдэхи бригадын механизаторнууд техникэеэ эртүүр заһабарилдаг һайн һайхан заншалтай. Мүнөө эдэнэр газар элдүүрилдэг, тарилгада хабаадуулагдадаг машина, агрегадуудаа бултыень бэлэн болгоод, комбайнуудаа, тракторнуудаа эдэ үдэрнүүдтэ заһабарилжа дүүргэхэнь. Мүнөөдэрэй байдалаар ороо һоной 8 сеялкэ, 5 плуг, борнойнууд, культиваторнууд, 5 тракторай гурбаниинь, 6 комбайнай табаниинь бэлэн болгогдонхой. Үлэгшэ комбайн, 2 трактораа һаядаа заһабарилжа дүүргэхэ хараатай юм.

— Таанад Госкомсельхозтехникын нэгэдэлэй мастерскойдо техникэеэ заһабарилдаггүй болоно гүт? — гэжэ тэдэнэрһээ асуубаб.

— Үгы шахуу. Өөһэдынгөө хүсөөр хэхэдэ, хэзээдэшье найдамтай ха юм. Хэрбээ һүүлдэнь ямар нэгэн тракторай хабарай тарилгын үедэ хээрэ гараад эбдэршөө һаань, тэрэниие хэн заһабарилаа һэм гэжэ мэдэхэшье байнабди. Сельхозтехникын мастерскойдо заһабарилагдаһан техникэ хододоо дутагдалтай ерэдэг. Тиигээдшье гаргашань ехэл болодог. К-700 түхэлэй 5 тракторнай мүнөө ашаглагданагүй. Булгандаа эбдэрэнхэй. Тэрэнэй гурбаниинь Шэнэ-Бэрээндэ заһабарилагдаһан аад, зунһаа хойшо хүдэлгэгдэнэгүй. Тэндэһээ түлөөлэгшэд ерэжэ хараад ошоһоор, хахад жэл болошобо. Ямаршье хэмжээн абтаадүй, — гэжэ МТМ-е даагша гомдолоо мэдүүлбэ.

Заһабарилгын цех соо хүдэлһэн хүнүүд өөһэд өөһэдынгөө ажал бүтээдэг байба. Ингэжэ тэдэнэр хүдэлмэридөө поточно-узловой онол арга хэрэглэнэ гээшэ. Цех бүхэндэ дүршэлтэйшүүл табигданхай. Жэшээлхэдэ, тракторай «зүрхэн» мотоор заһабарилгада П. О. Николаев, электро-түхеэрэлгын цехтэ Б. А. Ткачев, электрогазо-гагнууршанаар П. М. Савельев, түмэршэ дарханаар М. П. Слепнев, токарёор ёһотойл «алтан гартай» хүн И. С. Ткачев гэгшэд ехэ оролдолго гарган хүдэлнэ.

Техникэ һайн шанартайгаар, болзор соонь бэлэн болгохо талаар заһа[…] да социали[…] нээр дэлгэр[…] гүүдынь һай[…] логдоно. Ма[…] гүйгөөр ажа[…] олгогдонхой […] түхеэрэгдэһэ[…] низаторнууд[…] тэй эдеэ […] Гансал муу […] лээмэн дүт[…] хармаангала[…] юм гэжэ […] нууд нэгэн […] байгаа һэн.

МТМ-гэй […] шаа соо б[…] хай ГОСТ-[…] доор жэры[…] дана. Бүхы […] байхадал, […] шатай гэжэ […] дэгынь бүр[…] колхозой […] ерэхэ жэлэ[…] дамтай үй[…] ябаһан[…] һэн.

Ж. ЮБУХАЕВ,
манай корр.

Бэшүүрэй […]

Мүнөөдэр Буряадай Уран зураашадай холбооной VII съезд хүдэлмэриеэ эхилхэнь

Буряадай Уран зураашадай холбооной VI съезд 1984 оной ... 11-дэ болоhон юм. Үнгэрhэн үе хадаа манай уран ...ла элбэг байгаа. Үргэн хэмжээнэй томо бүтээл...гдаа, олон тоото выставкэнүүд үнгэргэгдөө. Буряадай гар урлалай, уран зурагай эрхим hайн ... анха түрүүшынхиеэ Франциида, Энэдхэгтэ, Монгол Арадай Республикада харуулагдаа юм. ...-Амарай түмэр замай барилгын түгэсэхэы шатада ...дажа, «Совет России уран зураашад — БАМ-да» ... хотодо үнгэргэгдэhэн, мүн Эсэгэ ороноо хамгаалhан Агууехэ дайнай Илалтын 40 жэлэй ойдо зориулhан бүхэсоюзна выставкэнүүдтэ манай олохон уран ...ай бүтээлнүүд табигдаа hэн. Тиихэдэ Х. Намсараевэй нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай байшангые уралан шэмэглэлгэ хадаа манай мэргэжэлтэ зураашадай болон арадай уран бэлигтэнэй гайхамшагта hайхан бүтээл болоо бэлэй. Энэ хэрэгтэ уран шадабаринга хабые харуулhан бүлэг нүхэд СССР-эй Министрнүүдэй Советэй шанда хүртөө hэн.

Болохоёо байгаа КПСС-эй XXVII съездын угтамжада хаа хаанагүй үргэн ехэ бэлэдхэлэй хэрдэжэ байhан энэ үедэ Буряадай уран зураашадай зэлжээтэ съезд үнгэрхэнэ. Тэрээн дээрэ манай уран зураашад үе сагайнгаа эрилтэдэ харюусама гүнзэгы удхатай зохёолнуудые бүтээхэ талаар саашанха хараа зорилгонуудаа тодорхойлхо байна.

Буряадай залуу уран зураашадай нэгэн, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй 1985 оной шангай лауреат Эдуард Аюшеевэй зохёохы ажал тухай статья уншагшадайнгаа hонорто дурадханабди.

...НГЭТЭ ШЭРЫН ТОЛОН СОО

ЭХИН hУРГУУЛИ- [illegible]

...шэ бэшэ, юуншьеб даа дутуу шэнгээр үзэгдэхэ. Анханhаа угаа дуратайгаар шунаhан хүсэлынь бэелүүлэгдэхэеүй гэжэ хиргэшоод, амар заяа үгүүлдэггүй байгаа бшуу. Зураhан зурагуудаа дүтынгоо нүхэдтэ харуулхадань, бэлиг шадабариинь дэмжэлгүйгөө, тусхай hургуулида орожо hураха ёhотойш гэжэ hанаба.

ЭДИР НАhАНАЙНГАА хүсэлые бэелүүлэхэ ... Эдик Аюшеев заабол hураха шиидэбэ. Тиигэжэ бэлигтэй залуу Эрхүү хотын искусствын училищада шалгалтануудыень тушааба, оюутан болоходоо ямаршье урмашаhан, баясаhан юм. [illegible]

...хатарханъ харагдана. Үбгэн

хүгшэд hаhатайшуул сэгэйн дээжэ үргэжэ, сэнхир номин тэнгэри дороо, хүхэ зулгэтэ дэлхэй дээрэ ... Урилдаан табигдаhан hортогой хурдан хүлгүүд ... Бар хүсэтэ барилдаашад ... [illegible]

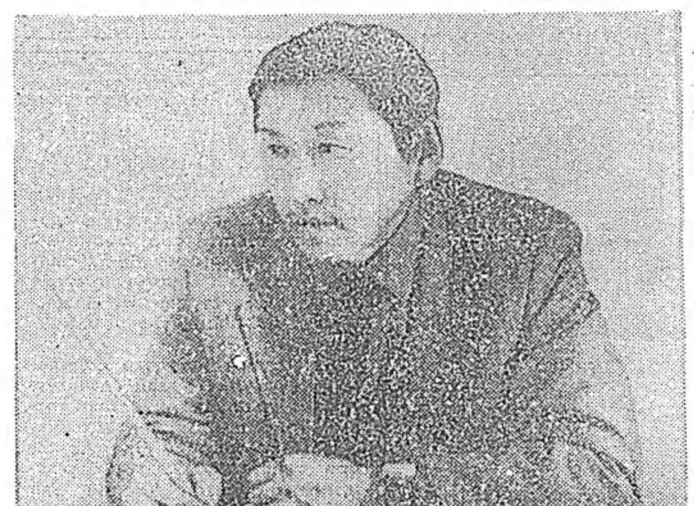
УРАН ЗУРАГАЙ мастертай ... хүдэлжэ эхилhэн түрүүшынгээ үдэрые тэрэ мартадаггүй. Хүдөөгэй, hургуулиин байшан шэмэглэхыень урианhан юм. Хурамхаанай районой Дэрээнэй дунда hургуули шэмэглэхээ элитэ уран зурааша Эрхэтэ Эрдынеевич Аюшеевтэй арадай мастер Пурбэ Соронхорович Намсараевтай хамта зорижо ошоод, амжалтатай hайнаар хүдэлжэ, саг соонь тушаажа үгөө hэн. Аха нүхэдэйнь hургаал заабари нэн түрүүн юунhээшье үнэтэй байгаа hааб даа. Эдуард Аюшеевэй эскизүүдынь өө мөөгүй байжа, урлал шэмэглэлэй үндэр хэмжээндэ бүтээгдэв.

Хойто жэлынь Александр Будажапович Даржаевтай хамта Баргажанай дунда hургуули шэмэглээ бэлэй. Ленинградай уран зурагай дээдэ hургуули дүүргэhэн Александр Даржаев республикынгаа эгээл бэрхэ монументалист байhанаа харуулжа шадаhан юм. Тус hургуулиие үндэр хэмжээндэ хүрэмөөр шэмэглэжэ дүүргээд, бэе бэеhээ олон hайн юумэндэ hураха байhанаа ойлголсоо hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо тэдэнэр нүхэсэдэг, зураhан, хэhэн бүтээлнүүдээ ха-

ролсэжэ, туhатай зүбшэлнүүдые абалсадаг болоhон юм. Далаад оной эхээр Алас-Дурна зүгэй уран зураашадай ... Эдуард Аюшеевэй «Сурхарбаан» триптих, «Энхэ тайбанай түг» гэhэн плакат үндэр сэгнэлтэдэ хүртэhэн юм. [illegible] адха соо ракетэ буу хоёр бахим адхаатай—сэгээн хүхэ тэнгэримнай үүлэргүй сэлмэг байха ёhотой. Энээнэй түлөө дэлхэйн арад түмэн нэгэн hанаатай байха, гэрэлтэ hайхан ерээдүйнгөө түлөө үсэд нэтэрүүгээр тэмсэхэ ёhотой. Энэ удха түгэлдэр, уран hайхан плакадтаашье уран зурааша эб найрамдалай хэрэгтэ өөрынгөө хубитые оруулhанаа мэдэрнэ, уран зурагай хүсэтэ аргаар тэмсэhэнээ ойлгуулна ха юм.

Буряадай АССР-эй тогтоhоор түүхэтэ 60 жэлэй ойдо уран зурааша зэлжээтэ триптихээ зорюуланхай. Энэ үе соо эршэмтэйгээр хүгжэhэн республикынгаа нюур шарайе тодолон харуулха арга бэдэржэ олоо.

Урданай барга байдалhаа мүлтаран гараhан, жаргалта жабхалан байдалаа хүгжөөн hалбаруулhан, үглөөдэрэй орьёл өөдэ омогоор дабшаhан үйлэ хэрэгээр энэ триптих нэбтэрэнхэй. Урдань үзэг номгүй байhан малша буряадай басаган түрэл хотынгоо гудамжаар гэшхэлнэ. Арадань мүнөөдэрэй Улаан-Үдэ хотын ехэ барилганууд hубарин

тобойно... Дундахи зурагтань ород, буряад, казах, таджик болон бусад олон яhатанай эрхэ сүлөөгөө эдлэн, эбтэй зэтэй бүлэ соогоо hууhаниинь үзэгдэнэ. Хоридохи зуун жэлэй алдарта барилга БАМ зураашын харасаhаа мүн лэ зайсаагүй.

Дурсагдаhан томо хэмжээнэй жанрнуудые бүтээхын тула уран зурааша олон тоото эскизүүдые хэжэ, нүхэдэйнгөө hанамжа дурадхалнуудые хараадаа абажа, заhажа, үни удаан саг соо хүдэлhэнэйнгөө удаа харагшадай анхаралда дурадхаа ха юм.

Республикымнай олохон районуудта Эдуард Аюшеевэй эскизээр, уран гараар шэмэглэгдэhэн соёлой байшангууд, музейнүүд олон байха. Мозаика гэхэ гү, али дойбод зурагаар бүтээгдэhэн зүйлнүүдынь хүнэй анхарал татажа, нюдэнэй шэмэг болон байхадаа, дабтагдашагүй өөрын онсо маяг хэлбэритэй байдаг. Зэдын районой Петропавловкын соёлой болон спортын комплексын газаа ханада «Түрэл hайхан нютагни» гэhэн дойбод зурагынь hайшаангүй гарамаар бэшэ юм. Элдэб үнгын жэжэ шэл, мрамор, үнгэтэ шулуу, тэбхэй модонуудые дойбодлон хоноожо, үнгэ зүhэ буляалдаhан мозаикань үнэхөөрөошье нюдэнэй шэмэг болодог даа.

РАЙОН, НЮТАГ бүхэн өөрын онсо шэнжэтэй, байдаг гээшэ ааб даа. Уран зурааша энэ талыень түрүүлжэ хараадаа абадаг байха. Мүнөө сагай Зэдын районой эрхилдэг ажал хүдэлмэри, байгаалиhаань үндэhэлжэ, тус дойбод зурагаа бүтээгээ. Талые бүрхөөhэн хонид, хурдан агта морид, Борьёогой талада үндэр ургаса абадаг механизатор ерээдүймнай үе дамжан таhаршагүй байха гэhэн hүлдэ тэмдэг—үхибүүгээ тэбэриhэн эхэнэр, эдэ бүгэдэ эмхитэй гуримтайгаар hуурияа олонхой.

Яруунын районой Нарhатын гостиницада ороhон хүн адуу, малаа үдхэжэ баян бардам таряа хуряан, hалбай олон нуурнуудhаа загаhа губшаhан загаhашан, ашагта малтамал уудалhан горняк тухай хөөрэhэн мозаика hонирхон харадаг байха. Теэд олонхидынь энэ зурагые ухаалан бүтээhэн уран зурааша Эдуард Аюшеев гэжэ мэдэдэггүй ёhотой. Теэд арганьшьегүй ааб даа. Юуб гэхэдэ, тус мазаикын доро авторай нэрэ соло бэшэгдэдэггүй ха юм.

Үгышье hаа, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта ерэhэн хүн гоё hайхан дойбод зураг hайшаангүй гарахагүй. Тус комбинадай тогтоhоор 50 жэлэй ойн гүйсэхэдэ, комбинадай хүтэлбэрилэгшэд Буряадай Уран зураашадай холбоондо тусхай захил хэhэн юм. Энэ харюусалгата зураг Эдуард Аюшеевтэ даалгагдажа, саг соогоо бүтээгдэhэн байха.

Бэлигтэ уран зурааша Эдуард Дымчикович Аюшеев Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай байшангые уран гоёор шэмэглэлсэhэнэйнгээ түлөө hаяшаг СССР-эй Министрнүүдэй Советэй шангай лауреат болоо hэн.

Буряад оронойнгоо түхэл шарайе шэмэглэн хубилгаха хэрэгтэ уран шэдиеэ элбэгээр зорюулдаг энэ нүхэртөө зохёохы үшөө ехэ амжалтануудые хүсэнэбди!

Ц-Д. ХАМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Э. Д. Аюшеев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Соёлшод—хүдөөгэй ажалшадта

ХЭШЭЭЛ ОРОЛДОЛГОНЬ hАЙШААЛТАЙ

Нютагайнгаа зоной дунда ниитэ-политическэ, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэри гүнзэгы удхатайгаар ябуулха, тэдэнэй байра байдалые улам hайжаруулха хэрэгтэ Сэлэнгын совхозой партийна комитет болон дирекци үдэр бүриин анхарал хандуулна.

Совхозой соёлой байшан ехэ, бага хэдэн олон таhалгануудтай, залнуудтай, тэдэнь зохидоор шэмэглэгдэнхэй. Хоёрдохи дабхартань — библиотекэ, уужам hаруул уншалгын зал. Иишэ шэнэ газетэ, журналнууд хожомдуулагдангүй асарагдажа байдаг. «КПСС-эй XXVII съездые нэрэтэй түрэ тэйгөөр угтая!» гэhэн темээр планшедүүдэй бэлдэгдэнхэй байhые харанат. Тэрэшэлэн КПСС-эй Программын шэнэ найруулгын, мүн партиин Уставта дурадхагдаhан хубилалтануудай проектнүүдтэй газетэнүүд эндэ дэлгээтэй. Уншагшад — элдэб наhанай зон — эндэ олон. Механизаторнууд, малшад, багшанар, hурагшад хэрэгтэй ном, журналнуудаа бэдэржэ, шэлэжэ абана.

Партиин ЦК-гай, Совет правительствын шухала документнүүдые шудалагшадта политическэ hургуулинуудта, кружогуудта hуража байhан зондо эндэхи библиотекэ ехэ туhаламжа үзүүлдэг. Пропагандистнуудай хэрэглэжэ боломоор номуудай, газетэ, журналнуудай тусхай выставкэ эмхидхэгдэнхэй.

— Мүнөө манай Сэлэн-Дүүмын библиотекэдэ 1400 уншагшад тоологдоно. Тэдэнэй анхаралда 20 мянганhаа дээшэ ном дурадхаха аргатайбди. Жэлдээ зуугаад ном манhаа абажа уншадаг эдэбхитэйшүүл олон,— гэжэ библиотекарь Эльвира Георгиевна Короткова хөөрэнэ. —Бидэ гансахан лэ совхозойгоо түбэй библиотекээр ажалаа хизаарланагүйбди, фермэнүүдэй улаан булангуудые, түрүү дүй дүршэлэй, хонишоной булангуудые шэмэглэлгэдэ горитой анхаралаа хандуулнабди. Тиигээдшье ханын газетэнүүдые, «Сахилгаан» хуудаhануудые hайнаар, удхатай hонёор гаргаха, малшадта шэнэ номуудые абаашаха гээшэ манай нангин уялга болоно ха юм.

Тодорхойлжо үзэхэдэ, Сэлэн-Дүүмын хүдөөгэй библиотекэ үбэлжэлгын хаhын эхилhэнhээ хойшо совхозойнгоо малшадые хэдэн удаа эрьежэ, хамта дээрээ табяад фермэ, гүүртэдэ хүрэhэн байха юм. hаалишадта, хонишодто номуудыень hэлгэжэ үгэхэhөө гадна, хонин ажалые эрхилэлгэ тушаа номуудые малшадай дунда тараагаа. Түрэл совхозойнгоо суута хонишон, Социалис Ажалай Герой Валентина Гончиковна Романова тухай Н. Очировай бэшэhэн «hайн хүн тухай туужые» уншагшадтаяа хамта зүбшэн хэлсээ.

Сэлэнгын совхозой соёлой байшангай хүдэлмэри тухай мүн лэ тодорхойгоор хөөрэлтэй. Соёлой тус байшангай директор, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Сергей Максимович Покацкий коллективэйнгээ хүдэлмэриие зүбөөр эрхилжэ шададаг. Өөрынь хүтэлбэрилдэг «Колосок» гэжэ агитбригада арадай уран бэлигэй районно, республиканска харалгануудта нэгэнтэ бэшэ шалгаржа, Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаhан байха. Агитбригадын, тэрэшэлэн уран hайханай кружогуудай хүдэлмэридэ Сэлэн-Дүүмын дунда hургуулиин багшанар, совхозой комсомолой эхин организациин эдэбхитэд яhала hайнаар хабаадалсана. Тэдэнэй дундаhаа багшанар С. Д. Очирова, Н. К. Петонова гэгшэдые онсолон тэмдэглэхээр. С. Очирова 1983 ондо Москвада үнгэрhэн Буряадай АССР-эй литература болон искусствын үдэрнүүдтэ хабаадалсаhан байха юм. Гэхэтэй хамта, совхозой партком, дирекци, комсомолой болон профсоюзай комитедүүд тэдэнэй хүдэлмэридэ саг үргэлжэ туhалдаг, тэдэниие hайшаан дэмжэдэг, шадамараар хүтэлбэрилдэг байна.

«Колосок» долоон хоног бүхэндэ малшадай фермэ, отарануудаар ябажа, соёл-гэгээрэлэй болон ниитэ-политическэ удхатай хүдэлмэри ябуулдаг. Совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй агитбригадын гэшүүдтэ тусхай машина даалгаhые hайшаахаар. Үнгэрhэн жэлдэ соёлой байшангай хэрэглэмжэдэ 1600 түхэриг мүнгэншье hомологдоhон байна. Эндэхи уран hайханай коллективүүдтэ элдэб янзын хубсаhа хунар, гутал, костюмууд, баян, хүгжэмэй бусад шухаг нарин инструментнүүд, магнитофонуудшье бии. Агитбригадын гэшүүдэй тоодо ганса соёл-гэгээрэлэй эдэбхитэд бэшэ, мүн лектор, эмшэн, худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд оролсодог. Тиигэжэ малшадые комплексноор хангалгын гуримууд жэншэдгүй сахигдажа байнхай. Жэшээлхэдэ, hаяхан «Колосок» агитбригадынхид холын отара, гүүртэнүүдээр ябажа, концертнүүдые харуулhан, СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проект тушаа хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэhэн байна.

— Республика дотороо суурхаhан «Колосок» тухайгаа тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгыт,— гэжэ Сергей Покацкида хандахада: тэрэ иигэжэ дурсана:

— 1970 оной эхээр «Колосок» гэжэ агитационно уран hайханай бригада эмхидхэhэн байнабди. Түрүүшээр ажал хэрэгнай тиимэшье урагшатай ябажа үгөөгүй. Юуб гэхэдэ, агитбригадымнай гэшүүд бултадаа колхозой түб буусада ажаhуудаггүй байгаа. Жэшээлхэдэ, хонишон Юрий Чубарь арбаад модоной газарта, отара дээрээ ажаhуудаг, Оксана Ивашина совхозой хоёрдохи отделениин түб Бүлюутэ нютагта ажаhуудаг. Тиигээдшье өөhэдын баянистгүй байгаабди. Гусиноозёрск хотын хүгжэмэй hургуулиин багшанарые гүйхаш. Эдэ хүнүүдые бултыень суглуулжа, зүжэг наада бэлдэхэнь гайтайхан бэлэй. Теэд яахаб. Ондоо арга байгаагүй. Хубсаhа хунараа, бүхы хэрэгсэлээ автомашинада ашаад, холын отара, гүүртэнүүдээр ябахаш. Холын бэлшээридэ ажаhуудаг малшад маанадые хүндэтэйгөөр угтагша hэн. «Колосок» агитбригадын коллектив ехэ эбтэй юм. Тиимэhээл мүнөө хүрэтэр урагшатай ябана хабди. Нютагайнгаа ажалшадые соёлой талаар хангаха хэрэгтэ хэдэн жэлэй туршада эдэбхитэйгээр хабаадалсанабди. Хүн зониие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь совхозой дирекцидэ, партийна организацида бидэнэй хүдэлмэри туhаламжа болохо үгэдэг юм.

Энэл тосхондо оршодог заhаарилгын-механическа заводой уран hайханай кружок тухай эндэ хөөрэнгүй гарахын аргагүй. Тэрэниие Любовь Сергеевна Запарина эмхидхэхэдээ, заводойнгоо бэлигтэйшүүлые — үбгэн, залуугүй — кружогойнгоо хүдэлмэридэ хабаадуулжа шадаа. Мүнөө үедэ кружогой бүридэлдэ 40 гэшүүн тоологдоно.

— КПСС-эй XXVII съездые хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ ажалай үндэр амжалтануудые түйлахаар заводойнгоо хүдэлмэришэдые зоригжуулан, уран hайханаймнай кружогойхид горитой ехэ хүдэлмэри хэнэ,— гэжэ Сэлэн-Дүүмын заводой хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ Л. Е. Кулаков омогорхолтойгоор хөөрэнэ.— Концерт, нааданuудые, уран hайханай үдэшэнүүдые саг үргэлжэ эмхидхэжэ байдагынь элитэ юм ааб даа. Ниитын хүдэлмэридэ нэн түрүүн эдэл зоной эдэбхитэйгээр хабаададагынь ойлгосотой. Ниитын ямар нэгэн хэмжээ ябуулга үнгэргэхээ hанабал, түрүүшын ээлжээндэ кружогой гэшүүдтэ хандахаш.

Иигэжэ Сэлэн-Дүүмэ тосхоной соёлшод анхармаар хэшээл оролдолго гаргажа, зоной дунда соёл-гэгээрэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри шадамараар, гүнзэгы удхатайгаар, hонирхолтойгоор ябуулжа байнхай.

Р. БАЛДАНОВ,
СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

СЪЕЗДЫН НЭЭГДЭХЫН УРДА ТЭЭХЭНЭ

ГАВАНА. «Габшагай ажал хадаа Кубын Коммунис партиин III съездэдэ манай бэлэг болоно» гэhэн уряа лозунгнуудые Кубын коммунистнуудай дээдэ хуралдаанай нээгдэхын урда тээхэнэ hайндэрэйхеэр шэмэглэгдэhэн Гаванын үйлсэ гудамжануудта хаа хаанагүй хаража болоно.

Съездын делегадууд республикын бүхы заха булангуудhаа ниислэл хотодо сугларжа байнхай. Энэ съезд үнгэрhэн табан жэлэй хугасаа соо партиин ба бүхы арадай бэелүүлhэн хүдэлмэриие шэнжэлхэ, социалис байгуулалтын шэнэ түсэбүүдые хараалха байна. Мүнөө бүхы ороной арад түмэн болохоёо байгаа энэ шухала үйлэ хэрэгээр ажаhууна гэхэдээ хэтэрүүлхэгүй байнабди. Коммунистнууд болон партиинабэшэ хүнүүд, хүдэлмэришэд, таряашад, зохёохы интеллигенци ажалайнгаа амжалта, илалтануудые тэрээндэ зорюулна. Тэдэнэртэ омогорхохо юумэн бии — үнгэрhэн түсэбтэ табан жэлдэ дунда зэргээр экономическа ургалта 7 шахуу процент болоо. Заншалта hалбаринуудhаа гадна, Кубада электронно промышленность хүгжөөгдэнэ, томо ехэ атомна электростанци байгуулагдана. Пунта-Гордодо, Лас-Камариокаста томо ехэ никелиин комбинадууд бодхоогдоно.

II съездhээ хойшо үнгэрhэн табан жэлэй хугасаа соо Кубын Компартиин зэргэнүүд саашадаа бэхижүүлэгдэжэ, мүнөө 515 мянган хүн тэрэнэй бүридэлдэ тоологдоно. Эдэнэй дунда хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд ургаа, тэдэнэй юрэнхы эрдэмэй ба үзэл сурталай-политическэ хэмжээн дээшэлүүлэгдээ. Кубын коммунистнуудай табанай нэгэ хубиhаа дээшэнхинь эхэнэрнүүд юм.

Тоосоото-hунгалтын партийна конференцинүүд съездын урда тээ бүхы орон дотор болобо. Тэдээндэ хабаадагшад съездын документнүүдые, тусхайлбал, партиин Программын, 1986—1990 онуудай ороной социально-экономическа хүгжэлтын гол шэглэлнүүдэй проектнүүдые дэлгэрэнгыгээр, шүүмжэлхы споор зүбшэн хэлсээ.

Эндэ ерэжэ байhан гадаадын айлшадые — бүхы түбиинүүдэй Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай, түрүү үзэлтэй бусад партинуудай, эмхинүүдэй, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй түлөөлэгшэдые Гавана халуунаар угтана. Советскэ Союзай түлөөлэгшэдые — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Е. К. Лигачев түрүүтэй КПСС-эй делегациие хүндэмүүшэ халуунаар угтаhан байна.

ВАРШАВА. Энэ зуун жэлэй hүүл болотор бүхы дэлхэй дээрэ ядерна буу зэбсэгүүдые усадхаха гэhэн Советскэ Союзай дурадхалнууд тон шухала удха шанартай байна гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Ярузельский Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай эндэ болоhон пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой Мэдүүлгэ дотор найруулагдаhан эрэлхэг программа хүндэ хүшэршье hаа, яhала бэелүүлэгдэмэ хараа зорилгонуудые табина. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ зорилго ядерна дайнай аюулhаа хүн түрэлтэниие аршалан абарха гэhэн харгы зам заажа үгэнэ бшуу.

ШУХАЛА УДХА ШАНАРТАЙ

Тэрэ амгалан тайбан байдалай аша туhада асари ехэ хүсэндэ, хүсэл эрмэлзэлдэ түшэглэнэ. Эдэ бүгэдын ашаар буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгада hомологдодог асари ехэ мүнгэ зөөри сүлөөлэгдэжэ, арад зоной аша туhада хэрэглэгдэхэ байна. Социализм, эб найрамдал болон хүгжэлтэ дэбжэлтын хоорондоо таhаршагүй холбоотой байhыень үшөө дахин баталhан энэ ехэ түүхэтэ, үүсхэлые бидэ гүйсэд дүүрэнээр дэмжэнэбди гэжэ Польшын хүтэлбэрилэгшэ мэдүүлбэ.

АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛДА ЗҮРЮУ ХАРША

ТОКИО. Вашингтоной ядерна стратеги хадаа эб найрамдалан ба аюулгүй байдалай аша туhада зүрюу харша байна. США-гай энэ хараа түсэбүүдые бэелүүлгэдэ Японой горитой үүргэ олгогдоно гэжэ Японой социалис партиин ЦИК-гэй генеральна секретарь М. Танабе парламент дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Пентагон бусад оронуудай газар дайда дээрэ, нэн түрүүн США-гай түрүү баазануудай байрладаг оронуудай газар дээрэ ядерна дайн байлдаануудые үүдхэхые бэлдэнэ гэжэ тэрэ парламентын доодо налатын бюджетнэ комисси дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Эдэ бүгэдэ Баруун Европын ба Алас-Дурна зүгэй гүрэнүүдтэ, тэрэ тоодо Японд хабаатай байна. «Ядерна шүхэр» гэжэ нэрлэгдэдэг энэ стратегиин үндэhөөр США харата зорилгонуудаа Японд дэлгэрүүлэн нэбтэрүүлхые хүсэнэ. Энэнь манай оронние ядерна хёмороо зүришэлдөөндэ татажа оруулха гэhэн зорилготой.

Вашингтоной туhамаршан боложо, өөhэдтөө аюул түбэг ушаруулха ябадалhаа арсаха эрилтэ Токиогой тусхай хүтэлбэрилэгшэдэй урда табинабди гэжэ СПЯ-гай ЦИК-гэй генеральна секретарь мэдүүлбэ. Атомна хоёр бомбодолгоhоо хохидоhон Японд американ «ядерна шүхэр» хэрэггүйл. Энээнэй орондо буу зэбсэгүүдые хуряаха, эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар хүсэлэл оролдолгонуудые гаргаха ёhотойбди.

США-гай хархис политика

МАНАГУА. Латинин Америкэдэ США-гай бэелүүлжэ байдаг хархис политика шуhата муухай засаг захиргаануудые дэмжэнэ, бэеэ даагаан байдалайнгаа ба эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэдэг арадуудта зүрюу харша байна гэжэ Никарагуагай президент Даниэль Ортега радиотелевизионно программада үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.

Вашингтоной зонхилогшод Сомоса мэтын хархис этэгээдүүдые ходоодоо дэмжэдэг байгаа. Харин мүнөө, Никарагуагай засаг захиргаанай ажалшадта хабаатай болоод байхада, тэдэнэр никарагуагайхидта империалис зонхилолго дахинаа баадхаха зорилготойгоор гэмтэ муухай дайн дажар үүдхэхые hэдэнэ. Никарагуагай арадай баатар габьяатайгаар тэмсэхэдэнь, ЦРУ-да алба хэжэ байhан Сомосын бандануудхойно хойноhоо урагшагүйдэнэ. Тэдэниие дэмжэхын тула США-гай захиргаан олон миллион доллар нэмэжэ hомолхые конгрессэй батамлажада табина бшуу. Империализмын гэмтэ ябуулганууд никарагуагайхидай революционно түйлалтануудаа хамгаалхые шиидэнхэй байhыень улам эршэдхэнэ. Тэдэнэр шанга харюу сохилто үгэхөөр бэлэн лэ гэжэ Д. Ортега үгынгөө түгэсхэлдэ хэлэбэ.

УШАР ШАЛТАГААНУУДЫНЬ ШЭНЖЭЛЭГДЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. «Чэллэнджер» гэжэ олон удаа хэрэглэгдэхэ замбуулинай онгосын уршаг түбэгтэ оролгын шалтагаанууд США-да үргэнөөр шэнжэлэгдэжэ байна. Хатуу түлишөөр хүдэлдэг ускорительнуудай (ТТУ) нэгэндэ эбдэрhэн байгаа ха гэжэ США-гай олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд, мэргэжэлтэд, научна шэнжэлэгшэд тоолоно.

Аэроновтика болон замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар национальна управлениин (НАСА) буулгаhан видеофильмые американ телекомпанинууд харуулба. hүүлэй арбан табан секундын хугасаа соо «Чэллэнджерэй» доодо талын амhарhаа дүлэнэй соробхилжо байхань харагдана. «Юрэдөөл, ТТУ-гай конус гантаhан байгаа ха, — гэжэ АП агентство бэшэнэ. — Гагналгань hандаржа, двигательhээ дүлэн гараад, саашадаа онгосын түлишын бааг шатаhан байгаа хэбэртэй».

Хэрбээ ускорителиин яhала олон түхеэрэлгээр хангагдаhан байгаа hаань, энэ аюул усал зайсуулагдажа болохо байгаа гэжэ зарим экспертнүүд тоолоно гэжэ Си-би-эс гэдэг телекомпани мэдээсэнэ. Тиихэдэнь пилодууд юунэй болохоёо байhые ойлгоходоо, замбуулинай онгосые саг соогоо амларжлан таhалха байгаа бшуу. Онгосонуудай ашаае ехэдхэхын тула ТТУ-hаа хэдэн түхеэрэлгэнүүд абтаhан байгаа гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ.

ЭРИД БУРУУШААЛГА

МАДРИД. Хойто Атлантическа хэлсээндэ оронойнгоо хабаатай байха тухай асуудалаар мартын 12-то үнгэргэгдэхэ ниитэ национальна референдум дээрэ Испаниин үргэн олониитэ НАТО-hаа ороноо гаргахын түлөө тэмсэхэ зэргэтэй.

«Референдум үнгэргэхэ тухай хүтэлбэрилхы кабинедэй шиидхэбэри хадаа эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг Испаниин бүхы хүнүүдэй түрүүшын шухала илалта болоно, тэдэнэй олонхид уялгануудаа дүүргэхыень правительствые баадхаба» гэжэ Коммунис партиин Испаниин арадта зорюулhан коммюнике соо хэлэгдэнэ. НАТО хадаа дайнай аюулые үргэдхэнэ, ядерна буу зэбсэгүүдые тодхон табина, сэрэгэй баазануудые байгуулна. НАТО-hаа гараха гээшэ хүндэ хүшэр байдалые усадхан зайсуулха ори ганса арга зам болоно.

Профсоюзуудай ехэ нэгэдэлнүүдэй нэгэн — ажалшадай бүгэдэ ниитын холбоон НАТО-да Испаниин хабаадалгада эсэргүүгээр эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Профсоюзай нэгэдэл НАТО-да Испаниин хабаадалгые эрид буруушаана гэжэ тэрэнэй генеральна секретарь Н. Редондо Мадридта профсоюзай конфедеральна комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Эрхэ сүлөөгэй арал гэжэ суурхаhан Кубын ниислэл хото—Гавана оронойнгоо эгээл томо промышленна, соёлой түб юм. Мүнөө эндэ Кубын коммунис партиин ээлжээтэ съезд боложо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гаванын нэгэ булан.

ТАСС-ай фотохронико.

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

СУХАРИШАГҮЙ ЗОРИГТОЙ

Михаил Алексеевич Федотов Кабанскын районой Тимлюй һуурида 1916 ондо түрэһэн юм. Эсэгэнь Михаилэй өөрэйдөөл ёрбэн табатай ябахадань наһа барашаһан байгаа. Гэнсээрэа улаһэн тэрэнэй эхэ Марина Денисовнада зургаан үхибүүдээ өөдэнь болгохонь амар бэшэ бэлэй. Нэгэ бага боргохоходоол, үхибүүдынь колхоздоо хүдэлдэг болоо һэн. Михаилшье дүрбэн классай һүүлээр тарһан ажалда ороо бэ.

Наһаа хүсэһэн залуу хүбүүн 1937 онһоо 1939 он хүрэтэр Алас-Дүрнын хизаарта сэрэгэй алба хэжэ ерэ бэлэй.

Нютагаа бусамсаараа тэрэ трактористын курсада ороод, бүри үнинэй дососоо хадагалжа ябаһан һанал бодолоо хүсэлдүүлбэ. Дүүргэһэнэй һүүлээр зоримгой хүбүүн машинно-тракторна станциһаа түрэл колхоздоо тракторист-механигаар хүдэлдэг болоһон байгаа.

Дайнай урда тээхэнэ Михаил арюун һайхан ажалша басаган Анисиятай гэрлэбэ. Теэд үүлэгүй тэнгэри доро жаргалаа ажана тэнюун эдлэжэ һууха зол хуби тэдээндэ тудабагүй.

Дайн. 1942 оной февральда Михаил Улаан Армида дуудагдаад, сэхэ фронтдо мордоо һэн. Дэлхэй дээрэ эгээл эрхим гэжэ хожомоо тоологдоһон Т-34 танк тракторист ябаһан хүндэ даалгаһан байна.

1942 оной февральһаа 1943 оной июль болотор нютагаймнай сэрэгшэ Баруун-Урда фронт дээрэ Курска байлдаанда хабаадаһан юм. Эндэ совет танкистнууд ами наһаяа гамнангүй тулалдажа, Прохоровко шадар болоһон алдар солото танкова тулалдаанай үедэ уйгаргүйгөөр магтуулдаг байһан немецкэ шэнэ танкнуудые бута сохижо гараа бэлэй.

Танкын командир, старшина Федотов түрүүшын зэргэдэ эрид зоримгойгоор тулалдажа, 1943 оной июлиин 22-то хүндөөр шархатаад, жэлэй дүүрэтэр госпитальдо аргалуулба.

Бараг болоһон хойноо 1944 оной февралиин 14-дэ Федотов дахин шархатабашье, байлдаанһаа гаража ошоогүй һэн. Медсанротодо ойро зуура аргалуулаад, дахин байлдаанда оролсобо.

1945 он. 2-дохи Белорусска фронтын сэрэгүүд дайнай обороные һэтэ сохижо, добтолгодо ороод, Вислэ мүрэндэ хүрэжэ ерээ һэн. Эндэһээ фашис Германиин ниислэл Берлин тээшэ сэхэ харгы нээгдэбэ.

Манай сохилтонуудта дайсанай хэды үсэдөөр эсэргүүсэжэ, олон танкнуудай дэмжэлгэтэйгээр харюугай добтолгодо оробошье, К. К. Рокоссовскиин командалдаг 2-дохи Белорусска фронтын сэрэгүүд сухаришагүйгөөр урагшаа дабшаба.

Вислын наада эрьедэ үшөө ээлжэ байһан талмай дээрээ немецүүдэй гулидхаһан ябаган сэрэгшэд, танкова, оньһожоруулагдамал хэдэ хэдэн дивизинүүдһээ бүридэһэн бүлэглэлые усадхалгын үедэ Михаил Алексеевич Федотов онсо баатаршалга гаргаа бэлэй.

8-дахи оньһожоруулагдамал Александрийскэ корпусой полковник Гниленкын командалдаг 86-дахи тусгаарланги гвардейскэ хүндэ танкова Новозыбковскэ Улаан тугта полкдо Эмгус поселогые ээлэн абалгын үедэ стрелково частьнуудые дэмжэхэ зорилго табигдаһан байгаа.

1945 оной мартын 27-до эртэ үглөөгүүр танкова полк немецүүдэй позицинууд тээшэ шэглэбэ. Манай артиллериин буудалга агаар доһолгоно. Немецүүд ооһэдынгоо үхэр буунууд, танкнууд, самоходконуудаараа буудажа, манай танкнуудай урдаһаа добтолбо.

Урда урдаһаа сэхэ тулалдажа, танкистнууд иланхайлжа һүбэлгэн хёрхо, шадамар нэтэрүү байха ёһотой. Федотовой «ИС» түхэлэй хүндэ танк зүүн талада зүдхэжэ, хойноһоонь ябаган сэрэгшэд дабшаба.

Немецүүдэй зүүн талаһаа «Фердинанд» түхэлэй гурбан самоходко гэнтэ бии болоно, Федотовой танкые урдаһаа хүреэлшэбэ. Танкнуудай урдаһаа добтолгоёо түсэхэр байһан эдэ самоходконууд танкистнуудай эгээл аюултай дайсаниинь гэжэ. Монсогор томо түмэрнүүдээр буудадаг тэдэнэй үхэр буунууд танкнуудай урдахи хуягһаа бэшэ ямаршье хуягые соо сохихо хүсэгэй бшуу.

Ганса танк гурбан самоходконуудай урдаһаа тэсэнгүй һаладаг гээшэ. Гэдэргээ эрьехэм гээшэ гү гэһэн бодол старшинагай досоо хёрхо, шадамар нэтэрүү байха ёһотой. Федотовой «ИС» түхэлэй хүндэ танк зүүн талада зүдхэжэ, хойноһоонь ябаган сэрэгшэд дабшана.

Ганса танк гурбан самоходконуудай урдаһаа тэсэнгүй һаладаг гээшэ. Гэдэргээ эрьехэм гээшэ гү гэһэн бодол старшинагай досоо түр зуура бии болоһон аад: «Хойноһоомни ябаган сэрэгшэд дабшана. Самоходконуудые хараһаар тэдэнэр хэбтээ. Үгы, сухарижа болохогүй, тулалдаха хэрэгтэй», — гээд, хүсэ шадалаа гансата зангидаба.

— Командир! Хойшоо эрьехэм! — гэжэ жолоошониинь хашхарба.

— Үгы. Урдаһаань добтолхобди. Һомолоо! Байжа үгэхэгүйбди. Машинаяа иишэ-тиишэнь залан жолоодо. Тэдээндэ бү тудагдаябди.

Дээдэ люгаа Федотов нээгээд, утаа гаргадаг шашка дайсадай зүг руу шэдэжэрхибэ. Зогсоһон газарһаа танк тон түргэнөөр зайлаад, самоходконуудые буудажа захалба. Гурбадахияа буудахадань, танкда эгээл дүтэ хүрэжэ ерэшэһэн нэгэ самоходконь байрадаа эрьеэд, утаа бааяшаба.

— Нэгыень һалгаабди! — гэжэ башенна стрелок хашхарба.

— Анхаралтайгаар хэрагты! Урагшаа! — захирба старшина.

Нүгөөдэ самоходкынь тэһэлэгдэһэн машинын хажууда зогсоод, досоһоонь хоёр фашистын гараад, шатажа байһан машина тээшэ гүйшэхэнь харагдашаба.

— Амиды үлөөшэдөө абарха һанаатай, — гэжэ хэлэмсээрээ, жолоошониинь үхэлтэ шархa абажа, хажуу тээшээ хэбтэшэбэ. Федотов өөрөө жолоодохоёо һуугаад:

— Буудагты! — гэжэ командалба. Хоёрдохи самоходконь дүрэжэ захалаад, досоохи һомонуудынь тэһэржэ эхилбэ.

Гэнтэ танкые хажуу тээһээнь хүндэхэн юумээр мунсадаһандал үзэгдөөд, Федотовой бүхы бэень үбдэжэ, нялсагар нойтон болошобо. Эрьежэ харахадань, экипаж сооһоо башенна стрелок хоюулаа амиды үлэһэн байба.

— Буудаха!

— Тээ саанаһаа дугташаһан үшөө нэгэ хуягта машина стрелогой мэргэнээр табиһан һомонһоо улаан дүлэн болошобо.

— Һомонууд дууһаба! Яаха гээшэбибди? — гэбэ һомологшо.

— Гэнжэ байна гүбэ! Урагшаа! — Федотов өөрыгөө захираад: — Гранатануудаа бэлдэ! — гэжэ һомологшодоо хэлэбэ.

Танк урагшаа даб гэжэ, дайсанай обороно тээшэ түргэнөөр шуумайба. Гэнжэнүүдээрээ миномётно батарей, противотанковая үхэр буунуудые тэб даража, тэрьедэһэн сэрэгшэдыень гранатаар усадхаба. Немецкэ окопууд дээгүүр танк үшөө нилээд эрьелдэн, гэнжэзэрээ жэгдэлжэ, дайсадые һүнөөгөө. Шэдэһэн гранатануудшье, шагаадаг забһар руу винтовко, автомадаар буудахаданьшье, танк тудагданагүй.

Танкын хойноһоо дабшаһан ябаган сэрэгшэд немецкэ обороныт түрүүшын траншей нэгэшье гээлтэгүйгөөр ээлһэн байгаа.

Тиигэжэ старшина Федотовой танкын баатар зоригтой экипажай хахадынь үлэжэ, тэдэнэй нэгэнэй — танкын командирай шархатабашье, дайсанай булюу хүсэнүүдтэй тэдэнэр нэтэрүүгээр тулалдажа, илажа гарахадаа, манай частьнуудай дабшалтые, Эмаус поселогые ээлэн абалгые хангажа, урдань табигдаһан зорилгоёо дүүргэһэн байна.

1945 оной имагтал хоёр һара хахад соо М. А. Федотовой танк 6 немецкэ танк, 11 үхэр буу, тэрэ тоодо противотанковашье, минометно хоёр батарей, гурбан бронетранспортер, хэдэн автомашина, дайшалхы бусад техникэ, зуугаад фашистнуудые үгэ хэһэн юм.

Шагналда зууршалхадаа, 86-дахи тусгаарланги гвардейскэ Новозыбковскэ хүндэ танкова Улаан тугта полкын командир полковник Гниленко иигэжэ бэшээ һэн: «Шархатажа, һомологшотой хоюулаа үлоод, байлдаагаа үргэлжэлүүлэн, үшөө бронетранспортер тэһэлээ. Һомонуудайнь дууһахада, дайсанай минометно батарей дараа...

...Танкист-баатар 6 немецкэ танк, самоходно үхэр буу, юрын 11 үхэр буу, 2 минбатарей, 3 бронетранспортер, 100-гаад немецүүдые усадхаа...».

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1945 оной июниин 29-нэй Указаар старшина Михаил Алексеевич Федотов Ленинэй орденоор, «Алтан Одон» медаляар шагнагдажа, Советскэ Союзай Герой гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэй.

Советскэ Союзай Герой болоһон тухайгаа М. А. Федотов һүүлшын байлдаанда абаһан шархаяа госпитальдо аргалуулжа байхадаа, мэдээ һэн.

Совет Армиһаа табигдаад, М. А. Федотов Калининска областиин Бологое хотодо ажаһуугаа. 1946 оной декабрь соо амаралтын үедэ нютагтаа ерэхэдээ, түрэл һууринайнгаа зоноор, һурагшадаар уулзажа, дайшалхы намтараа хөөрөө.

1947 ондо Михаил Алексеевич Южносахалинск зөөжэ, совхоздо механигаар хүдэлөө. 1966 ондо наһанай амаралтада гараад, мүнөө Южносахалинскда ажаһуудаг.

Д. ЦЫРЕНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

Д. ГАРМАЕВАЙ зураг.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ЗАЛУУ ДУУШАД — МАНАЙ НАЙДАЛ

Һаяхан Буряадай Гүрэнэй оперо болон балетэй академическэ театр соо оронноймнай консерватори ба хүгжэмэй дээдэ һургуулинуудта һуралсадаг студентнэрэй заншалта болоһон тоосоото концерт үнгэрбэ.

Концертын нэгэдэхи отделенидэ түрүүлэн Улаан-Үдын хүгжэмэй училищи дүүргэһэн Тогмит Танхаев Вердиин «Травиата» гэжэ опероһоо Жермоной ари гүйсэдхэбэ. Хонгёогоор ээдэлһэн баритон хоолой зал соо һуугшадые гансата искусствын орьёлон байдаг орон руу абаашажархина. РСФСР-эй габьяата артист Владимир Буруевай абаашатай абаритай Жермон бэшэшье һаа, яһала абьяастай зангынь, хоолойнь нугалбаринуудһаа юрэнхы дээрээ урдан гараһан шэнги соностоно. Хоёрдохи отделенидэ Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ В. Б. Елбаевай һургаһан Тогмит Танхаев буряад дуунуудые дуулажа, сугларагшадые һонирхуулаа.

М. Мусоргскиин нэрэмжэтэ Свердловскын гүрэнэй консерваториин V курсын студентка Дулма Пурбуева энэ тоосоото концертдэ түрүүшынхиеэ хабаадалсаба. «Царская невеста» гэжэ опероһоо Марфын арие шанга бэшэ аад, зөөлэхэн хоолойгоор дуулахадань, дуу гүйсэдхэхэ техникэдэ нилээдгүй һорилго хэжэ байһан хүн гэжэ тухайлмаар. Гэбэшье, үндэр амжалтануудта хүрэтэр үшөөл холо, һайсахан, оролдосотойгоор өөрынгөө шадабари дээрэ хүдэлхөөр гэжэ хэлэмээр.

Үндэр, жэбжэгэр бэетэй Баян-Зориг Шаралдаевай эршэтэйгээр алхалан сценэ дээрэ гаража ерэхэдэнь, зал соо хүн зон һэргэгшээдхинэ. Энэмнай хэдэн дахин заншалта концертдэ хабаадалсаһан Ленинградска гүрэнэй консерваториин V курсын студент юм. Бүдүүншэг баритон хоолойгоор Чайковскиин «Мазепа» гэжэ опероһоо Мазепын арие гүйсэдхэхэдэнь, сугларагшад ехэл анхаралтайгаар шагнана, юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэл энэ тоосоото концертдэ хабаадалсаһан Баян-Зоригые зал соо һуугшадай олонхинь мартаагүй, хэды шэнээн ургаһыень өөр өөртөө тэмдэглэн бодожо үзэбэ ха юм. Харагшадай һаналые хараада абан, саашань хэлэхэдэ, урда жэлэйхиһээ эли бодо бэрхэ болоо. Аялга дуун сэдьхэлэйнь өөрһөө өөрөө ниидэн гаража байһандал үзэгдэхэ юм. Гүйсэдхэһэн дуун, ари бүхэнөө тон һайнаар мэдэрэн, хоолойн уянгаар тэрэнэйнгээ бүхы нугалбарие дамжуулжа шадана. Һаяын сагта академическэ театрайнгаа сценэ дээрэ бүдүүн баритон хоолойтой ехэ ерээдүйтэй дуушантай болохомнай дамжаггүй гээшэ аабза.

Һаяхан дээдэ һургуули дүүргэжэ ерээд, Гүрэнэй филармонидо хүдэлжэ эхилһэн Николай Нестерев зэмэгүй, сэбэрээр «Арлезианка» опероһоо Федерикын парти гүйсэдхэбэ. Мүн лэ һаяхан М. Глинкын нэрэмжэтэ Новосибирскэ консерватори дүүргэжэ ерээд, оперно театрта солистоор хүдэлжэ эхилһэн Владимир Тоболевой «Князь Игорь» гэжэ опероһоо Игорь тайжын ари һүр жабхалантайгаар гүйсэдхэхэдэнь, зон шанга альга ташалгаар үдэшэнэ.

Нажар сагай улаалзай һануулһан улаан үнгэтэй үдэшын плати үмдэһэн Татьяна Галсановагай Пуччиниин «Тоска» опероһоо Тоскын ари шуналтай халуунаар дуулажа эхилхэдэнь, хэмжэлшэгүй шанга хоолойтой баһа нэгэ бэлигтэй дуушан тодорбо гэжэ һанахаар. Татьяна Новосибирскын Гүрэнэй консерватори һаяхан дүүргээ юм. Байгаалияар түхөөгдэһэн энэ хоолойгоо саашань мүлижэ, искусствын үндэр орьёлнууд тээшэ үсэдөөр дабхихыень Татьяна Галсановада үргэн замайнь эхин дээрэ үнэн зүрхэнһөө хүсэебди.

Б. Цырендашиевай «Уулзалга» гэжэ дуугаар хоёрдохи отделенинь эхилээ. Энэ гунигтай дуу Горьковско гүрэнэй консерваторидо бэлэдхэлэй отделенидэ һурадаг Дарима Цыденова гүйсэдхэбэ. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищида басаган РСФСР-эй габьяата артистка В. Д. Лыгденовагай классаа һураһан юм. Жэл бүхэндэ энэ заншалта концертдэ хабаадахадаа, үргэн олониие ба искусствын мэргэжэлтэдые бэлигээрээ баясуулдаг гэжэ тэмдэглэмээр.

Мүнөө жэлдэ тоосоото концертдэ түрүүшынхиеэ хабаадалсажа, энэ үдэшын гайхал болоһон залуушуулай тоодо Татьяна Шойдагбаевае мартангүй нэрлэмээр. Улаан-Үдын хүгжэмэй училищи дүүргэһэн, Ленинградска гүрэнэй консерваториин 1-дэхи курсын студентка Шойдагбаева РСФСР-эй арадай артистка Н. К. Петровагай һурагшань юм. «Свадьба Фигаро» гэжэ опероһоо Керубинын ари, Рахманиновай «Полюбила я печаль свою», Ч. Павловай «Талын дуун» гэхэ мэтые гүйсэдхэхэдэнь, харагшад һайшаан хашхаралдаа, удаан альга ташажа, дахин дахин дуудаха юм. Уласхоорондын конкурсын лауреадай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Буряад оронноймнай бэлиг түгэлдэр дуушан Галина Шойдагбаевагай дүү гэжэ тухайлана аабза.

Мүн лэ РСФСР-эй габьяата артистка В. Д. Лыгденовагай һургаһан, мүнөө Горьковско консерваториин II курсын студент Дамба Занданов ород арадай дуунуудые гүйсэдхэбэ. Мүнөө тодоржо хүсэд һайнаар бэеэ харуулжа үрдеэдүй энэ залуу дуушан саашадаа тоб гэмээр бэлигээ гаргаха аабза гэжэ найдалтай.

Концертын түгэсхэлдэ Ленинградай гүрэнэй консерваториин V курсын студент Максим Раднаев буряад композиторнуудай дуунуудые гүйсэдхэбэ. Илангаяа Б. Цырендашиевай «Түрүүшын дуран» гэжэ оло дахин хаанашье, ямаршье концертдэ гүйсэдхэгдэдэг дуу хангюурдахадань, һониёо буурахаар бэшэ, түрүүшынхиеэ шагнаһандал байба.

Жэл бүхэндэ үнгэргэгдэжэ байдаг заншалта болоһон энэ концерт мүнөө жэл дороһоо ургажа ябаһан бэлигтэй дуушадаар олон байба.

Р-Ц. ЛХАМАЕВ.

Б. А. ГЫЛЫКОВ

Республиканска тусхайта пенсионер, РСФСР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, 1942 онһоо КПСС-эй гэшүүн Бато Аюшеевич Гылыков 64-тэй болоно ябатараа, 1986 оной февралиин 3-да гэнтэ наһа бараба.

Б. А. Гылыков 1922 оной февралиин 20-до Буряадай АССР-эй Сэлэнгын районой Бургаастай тосхондо таряашанай бүлэдэ түрэһэн юм. Тэрэ 1939 ондо Сэлэнгын районой Загустайн дунда һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр 1943 он болотор энэ һургуулида багшаар хүдэлһэн байгаа. 1943 оной мартһаа 1946 оной август хүрэтэр партиин Сэлэнгын райкомой пропаганда болон агитациин таһагые даагшаар хүдэлбэ. 1946—1947 онуудта Эрхүүгэй областьнууд хоорондын партийна һургуулида һуража, тэрэнээ дүүргээд, Сэлэнгын районой Сухын машинно-тракторна станцида политическэ талаар директорэй орлогшоор ажаллаа һэн. 1949 онһоо 1951 он болотор Б. А. Гылыков партиин Сэлэнгын райкомой хүдөө ажахын таһагые даагша байһан юм. 1951—1954 онуудта Б. А. Гылыков КПСС-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлөө.

1954 оной августһаа 1982 ондо пенсидэ гаратараа Б. А. Гылыков «Буряад үнэн» гэжэ республиканска газетын редакциин хүдөө ажахын таһагые даагшаар

ТОБШОХОНООР...

ДЗЮДО. Спортын энэ зүйлөөр «Труд» бүлгэмэй Россин соведэй мүрысөөн Московско областиин Электросталь хотодо болобо. Улаан-Үдын 2-дохи һургуулиин һурагша Андрей Михалев 56 килограммай шэгнүүртэ барилдахадаа, 5-дахи һуури эзэлээ.

ШАТАР. Бага наһанай эдиршүүлэй дунда шатараар «Сибириин найдал» гэһэн заншалта мүрысөөн Кемеровэ хотодо болобо. Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 8-дахи һургуулиин тренер Анатолий Митуповай хүмүүжүүлһэн, 49-дэхи һургуулиин 4-дэхи классай һурагша, 1-дэхи разрядтай Тимур Тугутов амжалта түйлажа, 7-һоо 5,5 очко абаад, 2—4-дэхи һууринуудые хубаалдаһан байгаа.

МЭРГЭН БУУДАЛГА. Спортын энэ зүйлөөр Хабаровск хотодо үнгэргэгдэһэн нүхэд ёһоной мүрысөөндэ Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын 2-дохи һургуулиин һурагшад хабаадаба. 18-дахи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Лена Кузьмина МП-5 упражненеэр мэргэлхэдээ, 542 очко тудажа, бронзо медаляар шагнагдаа. 33-дахи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Юлия Скокова 50 метрһээ пистолетээр буудахадаа, 225 очко абажа, мүн лэ гурбадахи һуури эзэлбэ. 7-дохи һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Лена Трифонова МП-8 упражненеэр 283 очко тудажа, мүнгэн медаляар шагнагдаһан байна. Тиигэжэ басагадаймнай команда 2-дохи һуури эзэлбэ.

С. АФАНАСЬЕВ.

Мүльһэн дээрэ замхадаггүй тулалдаанууд.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ХИБЭС ДЭЭРЭ— ЭДИР САМБИСТНУУД

«Труд» бүлгэмэй областной соведэй дэргэдэ эдир самбистнуудые һурган һорихо хүүгэдэй спортын һургуулиин байгуулагдаһаар дүрбэн жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо спортын мастерта кандидадууд Александр Леликов, Владимир Манушкин гэгшэдэй хүтэлбэри доро яһала дүршэл шадабаритай, оньсо ооһэдын арга дүрэтэй, бар хүсэтэй эдир самбистнууд урган гаража байна гэхэдэ алдуу болохогүй. Үнөө тиихэдэ Кабанскын районой Селенгинск һууринда тренер Георгий Потапов нютагайнгаа һургуулинуудай һурагшадые самбо барилдаанай нюусануудтай танилсуулжа байдаг.

Үнэн шударгы ажал ябуулга заабол аша үрээ үгэдэг гээшэ. Эгээл тиимэһээ мүнөө «Труд» бүлгэмэй областной соведэй эдир самбистнууд городой болон республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүдтэ шангай һууринуудта гарадаг болонхой. Нёдондо жэл Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ тэдэнэр илангаяа эдэбхитэй һайнаар тулалдажа, илажа гараһан ЛВРЗ-гэй спортклубай командада оройдоол нэгэ очкогоор гартаһан байгаа.

Тиихэдэ эндэһээ республикын чемпионууд урган гараа. Тусхайлбал, Сережа Орловые, Алеша Черненкые, Андрюша Мункуевые, Чингис Чагдуровые, Андрей Михалевые, Саша Димовые энэ талаар дурдажа болоно. Тренер Александр Леликовэй һурган һоридог Улаан-Үдын 48-дахи һургуулиин 8-дахи классай һурагша Андрей Михалев бүришье ехэ амжалта түйлаа. Нёдондо жэлэй сентябрь һарада Ульяновска областиин Димитровград хотодо үнгэргэгдэһэн «Труд» бүлгэмэй Россин соведэй мүрысөөндэ хабаадахадаа, гурбадахи һуури эзэлээ һэн. Удаань Андижан хотодо болоһон бүлгэмэйнгөө Түбэй соведэй түгэсхэлэй нааданда мүн лэ шалгаржа, бронзо медаляар шагнагдаһан байха юм.

1970—1974 онуудта түрэһэн эдиршүүлэй дунда самбо барилдаагаар «Труд» бүлгэмэй областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө һаяхан үнгэргэгдэһэн мүрысөөн залуу тренернүүдэй эдэбхитэй һайнаар ажаллажа байһые элирхэйлэн харуулба.

Виталий Федоров, Вадим Глазырин, Вадим Шиханов, Сережа Осовский, Сережа Орлов, Алеша Черненко, Митя Матвеев, Чингис Чагдуров, Дима Шагжиев, Андрей Михалев, Саша Димов гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илажа, областной соведэй чемпионууд болобо.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ВРАЧАЙ ЗҮБШЭЛ

ХҮҮГЭДЫЕ ГАЛҺАА ҺЭРГЫЛЭГТЫ!

Хүүгэдэй гэнтын усалда орохо ушарнуудай 6-һаа 10 хүрэтэр процентнь халуун бодостой зүйлнүүдһээ тэдэнэй гэмэлтэхэ ябадал болоно. Халуун юумэнһээ гэмтэһэн үхибүүдэй хахадһаа үлүүнь больницада хэбтүүлэгдэжэ, тэдэнэй 10—15 процентнь операцида ородог гээд тоо, баримта харуулна.

Халуун юумэнһээ гэмэлтэхэ гээшэ нилээд ехэ хохидол ушаруулна. Гол түлэб 1-һээ 4 хүрэтэр наһатай багашуул халуун юумэнһээ уламжалан гэмэлтэхэдээ, илангаяа «бэрхэ» байдаг. Ушарынь гэхэдэ, түрэлхидынь стол дээрээ халуун шүлэ, сай, һү, каша гэхэ мэтые табижархидаг гээшэ. Үхибүүд гүйжэ ерэһээр, стол дээрэхи халуун эдеэ шүүрэхэдээ, гараа дүрэдэг байна бшуу. Тиигэжэ арһанай хоёрдохи ба гурбадахи шатын шаталга болодог юм.

Гал дүлэн үхибүүдэй бэедэ илангаяа аюултай.

...Бүлэг үхибүүд һургуули сооһоо химикат абажа, галдаад туршаба. Тиихэдэнь тэрэнь тэһэршоо. «Туршалга» хэһэн гурбан хүбүүд нюдөө, нюурга галдуулаа. Үшөө нэгэ жэшээ урдаа. 10 наһатай хүбүүн нааданхайгаа галдаба. Тэрээнһээнь уламжалан, гэртэнь гал түймэр эхилбэ. Энэ түймэртэ шатажа, 1,5 жэлтэй хүбүүн наһа бараһан юм.

Хүүгэдэй шатажа гэмэлтэхэ ушар республика дотороо дайралдаһаар гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлнэ. Тиимэһээ гал түймэрэй хохидолдо ороһон үхибүүдтэ түрүүшын ямар туһаламжа үзүүлэгдэхэ ёһотойб?

Түрүүшын туһаламжа гэхэдэ, шатаһан, дүрэһэн бэедэнь, мүсэдэнь хүйтэн уһа адхаха, үбшыень бууруулхын тула үхибүүндэ анальгин, амидопирин уулгаха хэрэгтэй. Ехээр дүрэһэн газарыень онсо сэбэр салфеткээр гү, али марляар хушаад, больницада сэхэ оруулха хэрэгтэй. Тиигэхэ зуураа хубсаһа хунарайнь дүрэһэн хубиие, галдагдаһан хүл гарайнь арһые сэбэрлэхэ гэжэ оролдохо шухала.

Даб дээрэ хүнүүд иимэрхүү зүбшэл, заабари мэдэхэ ёһотой.

Б. ШАРИПОВА,
Улаан-Үдын түргэн туһаламжын больницын үхибүүдэй хирургиин отделениин даагша.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«45-һаа 6-ень таахa» ба «36-һаа 5-ень таахa», «Спортлотонуудай» 1986 оной февралиин 2-то үнгэргэгдэһэн тираж.

«45-һаа 6-ень таахa»: 18 — хүнгэн атлетикэ, 23 — санаар һүрэлгэ ба хоёр зүйлэй мүрысөөн, 28 — мэргэн буудалга, 34 — ногоон дээрэ наадагдадаг хоккей, 36 — уран һайханай гимнастика, 39 — бадминтон.

«36-һаа 5-ень таахa»: 5 — бүхэ барилдаан, 16 — мори урилдаалгын спорт, 26 — табан зүйлэй мүрысөөн, 30 — хүндэ атлетикэ, 31 — фехтовани.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Үүсхэлые эбтэйгээр дэмжэхэ шухала» — түрүү бэшэг. «Улаан субботын уряанууд» — нютаг нютагуудһаа абтаһан тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Малай үбэлжэлгэ-харюусалгатай хаһа». «Үгтэһэн даабаридаа мээхэйгээр хандаха» — Г. Бальжировай статья. «Россида шагнал барюулагдаба» — ТАСС-ай материал.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Республикын эршэтэ ажалай дабшалта» — Буряадай АССР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын 1985 оной гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай республикын Статистическэ управлениин мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. «Агропромой һонинууд». «Баян ургаса абалгада химижүүлгын дүүргэдэг үүргэ» — И. Перфильевэй статья. «Бумбэрсэг дэлхэй дээрэ юун болоноб» — ТАСС-ай ба АПН-эй корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн тобшо мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Зоной найдал харюулха» — газетын корреспондент Л. Зандановагай хэһэн хөөрэлдөөн. «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо, баримта» — нютаг нютагай һонинoй дээжэ.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.45 — «Аяншалагшадай клуб». 10.45 — «Красные дипкурьеры» — уран һайханай фильм. 12.20 — А. Николаев. «Трио». 12.40 — Шэнэ һонин (12.45 хүрэтэр). 15.30 — Шэнэ һонин. 15.50 — Баримтата фильмүүд. 16.40 — Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ дивизиин һайн дуранай ансамблиин концерт. 17.05 — Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ. 17.35 — Социалис оронуудай баримтата фильмүүд.

Улаан-Үдэ. 18.05 — «Почему зима бывает?» — фильм-концерт. 18.35 — «Фитиль» — бүхэсоюзна сатирическэ киножурнал. 18.45 — «Байгал» — мэдээсэлэй программа. 19.05 — Һаалишад — гурбан мянгатанай республиканска клубай заседаниһаа репортаж.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Ленинскэ шангай лауреат, академик О. М. Белоцерковский үгэ хэлэхэ. 20.15 — «Эб найрамдал ба залуушуул». 20.50 — «Жизнь и бессмертие Сергея Лазо» — гурбан серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи сери. 22.00 — «Время». 22.35 — «Жизнь и бессмертие Сергея Лазо» — 2-дохи сери. 23.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10,35 — Түүхэ. 10-дахи класс. 10 05, 13.30 — Немец хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай һурагшадта. Астрономи. 11.35, 12.40 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 12.05 — Түрэлхидтэ тележурнал. 13.10 — Байгаали шэнжэлгэ. 2-дохи класс. 14.00 — Гоё һайханиие ойлгожо һураха. 14.30 — Шинии ленинскэ библиотекэ. 14.55 — «Драматурги ба театр». Б. Шоу. 15.40 — «Һурагшадта, физиологи ба ариг сэбэр тухай». 16.10 — П. Мериме. «Театр Клары Газуль» — теле-зүжэг. 17.40 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 17.45 — «Коканд» — телеочерк.

Москва. 18.05 — СССР-эй габьяата ухаалан зохёогшо, Москва хотын шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй соведэй түрүүлэгшын орлогшо Б. А. Смирновтой һурагшад уулзаха. 18.50 — «Объективтэ — Эхэ оромнай» — фотоконкурс. 18.55 — Баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Ива Линна» — фильм-концерт. 20.10 — Соносхолнууд. 20.20 — Ажахы эрхилэлгын онол аргануудые нарижуулха. «Электромашина» завод. 20.30 — Мультфильм.

Москва. 21.00 — Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.15 — «Хүгжэмтэ киоск». 21.45 — Санаар фигурна һолжоролгоор дэлхэйн чемпионат. 22.00 — «Время». 22.35 — Түбэй телевидениин болон Бүхэсоюзна радиогой академическэ Ехэ хоорой концерт.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие—2-35-95, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Го... ственного комитета Бурятской АС... делам издательств, полиграфии и ... ной торговли г. Улан-Удэ ул. ... Н-01308. Заказ № 30. Индекс ...